

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет фінансів та обліку**

Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

ХОЛЯВА ГАЛИНА ІГОРІВНА

**МІСЦЕВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ**

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньо-професійна (наукова) програма кваліфікаційна робота за освітнім
ступенем «магістр»

Виконала студентка
групи ФФзм-21
Холява Галина Ігорівна

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Василевська Г. В.

Кваліфікаційну роботу

допущено до захисту «___» _____ 2024р.

Завідувач кафедри

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	6
1.1. Сутність та функції місцевого оподаткування.....	6
1.2. Нормативно-правова база місцевого оподаткування в Україні	12
1.3. Роль місцевого оподаткування у формуванні місцевих бюджетів	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	23
2.1. Структура та динаміка місцевих податків і зборів	23
2.2. Особливості адміністрування та збору місцевих податків	34
2.3. Проблеми та обмеження у сфері місцевого оподаткування	42
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	49
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Місцеве оподаткування є одним з ключових елементів у системі формування фінансової бази місцевих бюджетів в Україні. Воно відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової самостійності громад і створює передумови для вирішення нагальних потреб населення на місцях. Завдяки надходженням від місцевих податків, органи місцевого самоврядування мають можливість фінансувати освіту, охорону здоров'я, благоустрій, а також інші соціально значущі проекти. Однак, ефективність місцевого оподаткування залежить від законодавчих основ, рівня адміністрування та платоспроможності населення.

Однією з проблем сучасного місцевого оподаткування є складність податкової системи, що часто призводить до непорозумінь між підприємцями та податковими органами. Нерідко, правила й процедури стягуються місцевими органами без достатньої прозорості або адаптації до потреб бізнесу та місцевих жителів. Це не лише створює додаткове навантаження на платників податків, але й ускладнює процес ефективного збору коштів. Важливим аспектом є підвищення рівня обізнаності населення та бізнесу щодо податкових обов'язків, що допоможе запобігти непорозумінням. Потреба у вдосконаленні місцевого оподаткування також обумовлена економічною децентралізацією, яка активізувалася в Україні останніми роками.

Актуальність дослідження місцевого оподаткування в Україні обумовлена значущістю цього питання для фінансової стабільності та розвитку місцевих громад, особливо в умовах децентралізації. Місцеві податки є одним із основних джерел доходів місцевих бюджетів, і їхня ефективна система здатна забезпечити фінансову незалежність громад. Зокрема, місцеві бюджети значною мірою залежні від цих надходжень, адже вони спрямовуються на фінансування соціальної інфраструктури, освіти, охорони здоров'я, а також на реалізацію інших важливих Проєктів на рівні громад. Таким чином, ефективна система місцевого оподаткування є одним з важливих інструментів соціально-економічного розвитку регіонів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що одними з перших, хто досліджував місцеве оподаткування, були науковці такі як: П. Боровик, Н. Бундз, Г. Василевська, Л. Вдовічева, О. Водолазська, І. Волохова, К. Гетьман, В. Глухова, Б. Гузар, С. Дідур, В. Дем'янишин, М. Думчиков, А. Ібатулліна, В. Іваненко, Я. Калустян, О. Кириленко, Т. Кізима, А. Кізима А. Кравчук, А. Крисоватий, М. Крупка, М. Лаврів, Н. Лиса, І. Лобачева, І. Луніна, Л. Маркова, Л. Петик, Г. Потокі, О. Прокопенко, Я. Самусевич, Р. Сорока, Н. Сошка, Н. Хатнюк, В. Хмельницька, В. Шалімов, Б. Шулюк.

Мета дослідження: Визначити сучасний стан місцевого оподаткування в Україні, проаналізувати існуючі проблеми та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення системи місцевих податків і зборів для забезпечення фінансової самостійності територіальних громад.

Завдання дослідження:

- визначити сутність і функції місцевого оподаткування;
- дослідити нормативно-правову базу, яка регулює місцеве оподаткування в Україні;
- розглянути роль місцевого оподаткування у формуванні місцевих бюджетів;
- провести аналіз структури та динаміки місцевих податків і зборів в Україні;
- оцінити особливості адміністрування та збору місцевих податків;
- виявити основні проблеми та обмеження, які заважають ефективному функціонуванню системи місцевого оподаткування;
- розробити пропозиції щодо оптимізації механізмів місцевого оподаткування;
- окреслити перспективи вдосконалення правового регулювання місцевого оподаткування;
- проаналізувати світовий досвід реформування місцевого оподаткування та визначити можливості його імплементації в Україні для підвищення ефективності місцевих податкових систем.

Об’єкт дослідження: Місцеве оподаткування в Україні як складова податкової системи держави.

Предмет дослідження: Механізми функціонування місцевого оподаткування в Україні, особливості його нормативно-правового регулювання, проблеми ефективності та напрями вдосконалення системи адміністрування місцевих податків і зборів.

Методи дослідження: *Аналіз літературних джерел* – для огляду теоретичних підходів і досвіду науковців у сфері місцевого оподаткування. *Порівняльний аналіз* – для вивчення відмінностей і схожостей у підходах до місцевого оподаткування в різних регіонах і країнах. *Емпіричний аналіз* – для оцінки поточного стану місцевих бюджетів і надходжень у результаті збору місцевих податків. *Системний підхід* – для комплексного дослідження чинників, що впливають на ефективність місцевого оподаткування, та розробки рекомендацій для його вдосконалення.

Структура роботи:

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел і додатків. Кваліфікаційна робота викладена на 72 сторінках, містить 9 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел налічує 74 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

1.1. Сутність та функції місцевого оподаткування

Місцеве оподаткування відіграє важливу роль у фінансовій системі будь-якої країни, оскільки забезпечує ресурси для розвитку громад і вирішення соціальних завдань на рівні місцевого самоврядування. Місцеві податки та збори дають можливість муніципалітетам формувати бюджети й ефективно управляти ресурсами для задоволення потреб населення, розвитку інфраструктури, охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та інших сфер. Завдяки наявності власних джерел доходів громади можуть розвиватися незалежніше, зменшуючи залежність від державних субсидій і фінансових трансфертів. Таким чином, місцеве оподаткування сприяє децентралізації та зміцненню фінансової автономії регіонів. [5, с. 111].

Однією з основних функцій місцевого оподаткування є фіскальна функція, яка забезпечує надходження коштів до місцевих бюджетів. Це дозволяє органам місцевого самоврядування отримувати необхідні ресурси для виконання своїх зобов'язань перед громадою. Кошти, що надходять від місцевих податків, використовуються для фінансування як базових потреб (комунальні послуги, інфраструктура), так і для додаткових послуг, які підвищують якість життя населення. Ефективне використання цих коштів дає можливість громадам не лише підтримувати базовий рівень послуг, але й покращувати їхню якість, що безпосередньо впливає на рівень життя мешканців [61, с. 185].

Місцеве оподаткування є важливою частиною податкової системи країни і повинно враховувати інтереси органів місцевого самоврядування, оскільки воно виступає окремим джерелом фінансових надходжень до місцевих бюджетів. Доходи місцевих органів влади, які формуються через місцеві бюджети, включають [46, с. 155]:

1. Податки і збори, закріплені на державному рівні:

- Податки, які повністю регулюються і адмініструються державою, але їхні надходження надходять у місцеві бюджети.
- Податки, які є частиною загальнодержавних податків, з яких виділяються відрахування на користь місцевих бюджетів, але адмініструються на державному рівні.

2. Податки і збори, закріплені державою, але формуються та адмініструються органами місцевого самоврядування, що є власне місцевими податками і зборами [46, с. 155].

3. Неподаткові надходження, що поповнюють місцеві бюджети і включають, наприклад, пені та ліцензійні збори [61, с. 185].

Сучасний стан економіки України вимагає від держави значної фінансової підтримки для забезпечення стабільності, що потребує наявності надійних і стабільних джерел доходів у бюджетній системі країни [5, с. 112].

Основою стабільності державних фінансів в умовах нестабільної економічної ситуації є податкові надходження. Рациональне використання податкових інструментів дозволяє державі фінансувати широкий спектр соціальних і економічних завдань, підтримувати суспільні функції та регулювати економічний розвиток. Теоретичні і практичні підходи в оподаткуванні показують, що в період економічного зростання більш значущими є прямі податки, а у періоди економічного спаду зростає значення непрямих податків, що дозволяє стабілізувати податкову базу [34, с. 18] (Табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Визначення поняття «Місцеве оподаткування» у науковій літературі

Автор	Визначення
Лиса Н.В. [13]	«Місцеве оподаткування – це система обов’язкових платежів, які надходять до місцевих бюджетів для фінансування суспільно значущих програм і послуг на рівні територіальних громад».
Думчиков М.О. [26]	«Місцеве оподаткування – сукупність податків і зборів, що адмініструються органами місцевого самоврядування з метою формування фінансової бази для виконання їхніх функцій».
Бачо Р.Й. [5]	«Це інструмент, який забезпечує незалежність та фінансову спроможність місцевих громад через збір податків, що залишаються в розпорядженні місцевої влади для задоволення потреб населення».

Продовження табл. 1.1.

Автор	Визначення
Письменний В.В. [46]	«Місцеве оподаткування – це частина податкової системи, яка використовується на рівні громад з метою фінансування інфраструктурних і соціальних проєктів».
Хатнюк Н.С. [61]	«Система податкових зборів, що призначені для поповнення місцевих бюджетів, фінансування інфраструктурних проєктів та підтримки громадських послуг, які контролюються місцевою владою».
Прокопенко О.О. [52]	«Місцеве оподаткування – це інструмент забезпечення фінансових ресурсів для місцевих бюджетів, який дає можливість громадам реалізовувати соціально-економічні функції».
Луніна І.О. [38]	«Це система зборів та податків, які адмініструються на місцевому рівні та використовуються для покриття витрат місцевої влади на підтримку й розвиток комунальних послуг і забезпечення належної якості життя населення».
Думчиков М.О. [26]	«Місцеве оподаткування – це фінансова основа місцевого самоврядування, що складається з обов’язкових податкових внесків на розвиток і забезпечення функціонування місцевих установ і послуг».
Замасло О.Т. [34]	«Сукупність податкових надходжень, які регулюються місцевою владою з метою забезпечення фінансової незалежності регіонів, стимулювання економічного зростання та задоволення соціальних потреб місцевого населення».

Аналізуючи погляди дослідників на поняття «місцеве оподаткування», можна побачити різноманітні підходи до його визначення та ролі в бюджетній системі країни. Таблиця 1.1 демонструє різноманітність підходів до визначення поняття «Місцеве оподаткування», що представлені у працях різних науковців. Спільним у всіх визначеннях є розуміння місцевого оподаткування як системи зборів і податків, що адмініструються місцевими органами влади з метою наповнення місцевих бюджетів та забезпечення фінансових потреб громад.

Н. Лиса [13] та Н. Хатнюк [61] акцентують на важливості фінансування спільно значущих програм і проєктів, тоді як М. Думчиков [26] та О. Прокопенко [52] підкреслюють роль місцевого оподаткування як фінансової основи для виконання функцій самоврядування. Визначення Р. Бачо [5] і О. Замасло [34] наголошують на забезпеченні незалежності та фінансової спроможності громад, що сприяє їхньому розвитку й задоволенню соціальних потреб населення. В. Письменний [46] та І. Луніна [38] акцентують на фінансуванні інфраструктурних

проектів і підтримці комунальних послуг для підвищення якості життя на місцевому рівні [46, с. 156-157].

Таким чином, науковці здебільшого погоджуються, що місцеве оподаткування є ключовим елементом стабільного фінансування місцевих бюджетів, що, у свою чергу, є важливим для розвитку громад і забезпечення якісних послуг для населення. Водночас різноманітність підходів до визначення цього поняття свідчить про багатогранність і широкий спектр функцій, які місцеве оподаткування виконує в системі державного управління [34, с. 19].

Низка зарубіжних науковців підкреслюють соціальну функцію місцевого оподаткування, яка полягає в підтримці проектів, що сприяють зменшенню соціальної нерівності. Вони відзначають, що місцеві податки дозволяють фінансувати програми соціального захисту, культурного розвитку та охорони здоров'я, що робить громади більш соціально згуртованими та забезпечує підвищення якості життя для мешканців. На їхню думку, місцеві податки повинні слугувати не лише джерелом фінансів, але й бути засобом для вирішення важливих соціальних питань на рівні територіальних громад.

Також науковці О. Замасло [34] та М. Думчиков [26] акцентують увагу на багатофункціональній природі місцевого оподаткування. Вони наголошують, що місцеві податки повинні виконувати не лише фінансову та соціальну функції, але й регуляторну, яка спрямована на стимулювання економічного розвитку територій. Місцеве оподаткування, за їхніми висновками, дозволяє органам місцевого самоврядування не лише отримувати необхідні фінансові ресурси, а й створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу. Це позитивно впливає на економіку регіонів, сприяє їхньому зростанню та підвищує конкурентоспроможність на локальному та національному рівнях [61, с. 186-187].

І. Лопушинський вважає, що місцеві податки та збори – це обов'язкові платежі, які встановлюються органами місцевого самоврядування на території конкретних адміністративних одиниць (села, міста, селища або об'єднання сіл) згідно з українським законодавством і зараховуються до місцевого бюджету цієї одиниці. На думку О. Замасло [34], ці податки та збори мають створювати таку

частину доходів місцевих бюджетів, яку центральні органи влади не контролюють. Вони належать місцевому самоврядуванню, що дає громадам фінансову незалежність для виконання своїх функцій і завдань.

У межах територіальних громад люди задовольняють більшість своїх основних потреб, таких як отримання медичних, освітніх, побутових послуг, користування транспортом та зв'язком, а також організація відпочинку у спеціально відведених місцях. Для мешканців податки сприймаються як плата за доступ до цих послуг. При цьому чітко простежується залежність між розміром податкових надходжень та якістю й рівнем послуг, які забезпечує місцева влада [71, с. 279-280].

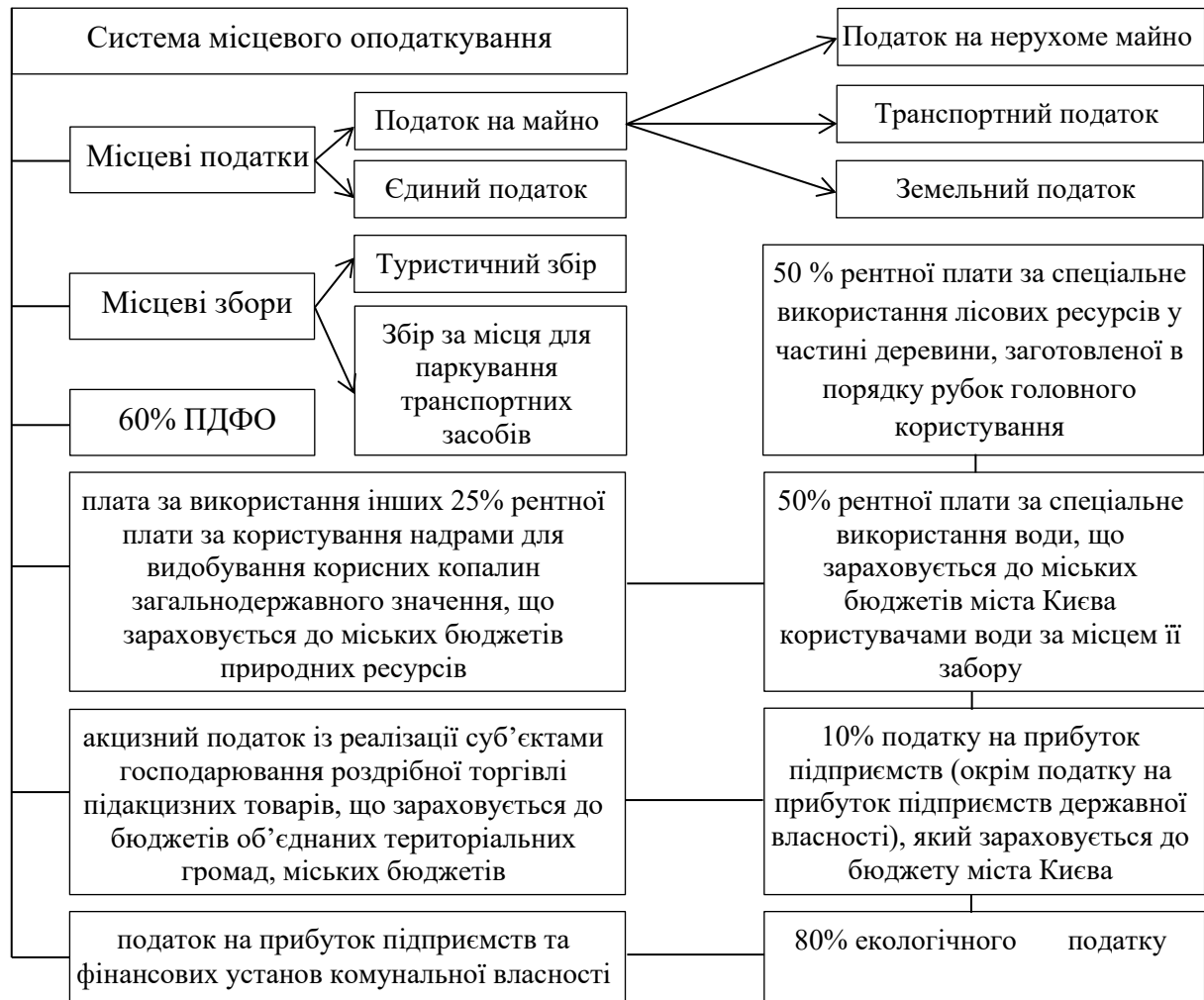

Рис. 1.1. Сучасна система місцевого оподаткування в Україні

Примітка: складено автором на основі [17].

Місцеві податки та збори (Рис. 1.1) встановлюються законодавчо і обов'язково надходять до місцевих бюджетів. Органи самоврядування мають право регулювати ставки цих податків у межах, визначених законом, надавати пільги певним категоріям платників та коригувати терміни сплати. На відміну від загальнодержавних податків, місцеві податки надходять лише до місцевих бюджетів, зазвичай їхні суми невеликі, а сплата може бути регулярною або одноразовою. Вони також можуть мати цільове призначення, наприклад, на покриття витрат місцевих громад, і характеризуються адресністю, регулярністю сплати та специфічною роллю в місцевих бюджетах [61, с. 188].

Таким чином, аналізуючи визначення різних науковців, можна зробити висновок, що місцеве оподаткування виконує комплексну роль у розвитку місцевих громад: воно забезпечує фінансові ресурси, регулює економічну діяльність, підтримує соціальні проєкти та сприяє децентралізації влади

Місцеве оподаткування в Україні є важливим інструментом фінансування місцевих бюджетів та забезпечення соціально-економічного розвитку на місцевому рівні і виконує такі основні функції для забезпечення потреб громадян (Табл. 1.2.).

Таблиця 1.2.

Основні функції місцевого оподаткування

Функція	Опис	Приклад застосування
Фінансова	Забезпечує наповнення місцевих бюджетів для фінансування соціальних та інфраструктурних програм.	Податки на майно, місцеві збори та акцизи.
Регуляторна	Впливає на економічну діяльність на місцевому рівні, коригуючи ставки податків.	Встановлення пільг для інвесторів або малого бізнесу.
Соціальна	Використовує податкові надходження для покращення соціальних умов у громаді.	Фінансування освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг.
Контрольна	Забезпечує дотримання податкового законодавства на місцевому рівні.	Податкові перевірки, контроль за правильністю нарахувань.
Стимулююча	Заохочує розвиток окремих економічних секторів та підтримує соціально незахищених.	Пільги на податки для екологічно чистих підприємств.

Примітка: складено автором на основі [17].

Місцеве оподаткування є ключовим інструментом фінансування місцевих бюджетів та реалізації соціально-економічних програм на рівні територіальних громад [46, с. 158-159]. Воно виконує низку важливих функцій, серед яких фінансова, регуляторна, соціальна, контрольна та стимулююча. Кожна з цих функцій сприяє забезпеченню ефективного використання ресурсів, розвитку економіки, покращенню якості життя громадян та забезпеченню стабільності на місцевому рівні [61, с. 189].

Таким чином, місцеві податки дозволяють органам місцевого самоврядування регулювати економічні процеси, підтримувати розвиток певних галузей та сприяти соціальним ініціативам. Водночас вони забезпечують контроль за фінансовою дисципліною та ефективністю використання бюджетних коштів. Таким чином, місцеве оподаткування є важливим інструментом для досягнення сталого розвитку територіальних громад та забезпечення їхнього соціально-економічного благополуччя [34, с. 22].

1.2. Нормативно-правова база місцевого оподаткування в Україні

Нормативно-правова база місцевого оподаткування в Україні є важливим елементом фінансової системи держави, що забезпечує ефективне функціонування місцевих бюджетів та їх здатність фінансувати соціально-економічні потреби територіальних громад. Місцеве оподаткування є одним із основних інструментів формування доходної частини бюджетів на місцях, що дозволяє органам місцевого самоврядування здійснювати необхідні фінансові витрати на розвиток інфраструктури, підтримку соціальних програм, покращення умов життя громадян та реалізацію інших важливих ініціатив.

Правове регулювання місцевих податків і зборів є складним і багатогранним процесом, що потребує чіткого визначення ролі та повноважень органів місцевого самоврядування. В Україні нормативно-правова база місцевого оподаткування ґрунтується на Конституції України, Бюджетному кодексі України, Податковому кодексі України та ряді спеціальних законів, які

визначають механізми збору податків на місцевому рівні, права і обов'язки платників податків [37, с. 19].

У процесі реформування місцевого самоврядування в Україні значну увагу приділяється децентралізації та розширенню повноважень місцевих органів влади. Це спричинило потребу в удосконаленні нормативно-правової бази місцевого оподаткування, забезпечуючи більшу автономію в управлінні місцевими фінансами та можливість ефективно реагувати на соціально-економічні потреби громади. Водночас, процес децентралізації вимагає постійного вдосконалення законодавства, адаптації його до сучасних економічних реалій та забезпечення належного рівня контролю за виконанням податкових зобов'язань.

Правові норми, що визначають порядок встановлення, нарахування та сплати місцевих податків, а також регулюють адміністративний контроль і співпрацю місцевих органів влади з державними податковими службами, мають ключове значення. Нормативно-правова база місцевого оподаткування є фундаментом для фінансової стабільності громад, реалізації соціальної політики та стимулювання економічного розвитку регіонів [37, с. 20-21].

На початку XX століття українська державність формувалася в умовах революційних подій 1917 року. Одними з перших законодавчих актів, прийнятих у цей період, стали Положення «Про грошові засоби та витрати місцевих Рад» від 3 грудня 1918 року та відповідний Декрет ВЦВК і РНК від 9 грудня 1918 року. Ці акти надали органам місцевого самоврядування право впроваджувати 24 види податків, 15 з яких могли стосуватися тільки міських територій. Одночасно були скасовані податки та збори, що не відповідали новому законодавству або були економічно та політично неприязно сприйняті владою (наприклад, земельний податок і земські збори, через націоналізацію землі) [52, с. 298].

Система місцевих податків пережила значні зміни. Одним із перших заходів радянської влади було введення надзвичайного революційного податку на міських та сільських мешканців, який мав не тільки поповнювати бюджети, а й служити інструментом боротьби з більш заможними верствами населення.

Однак, він не приніс очікуваних фінансових результатів, оскільки його головною метою було не поповнення бюджетів, а вирішення соціально-політичних завдань.

Згодом, через економічну кризу і знецінення грошових коштів, система справляння податків була фактично припинена. Дефіцит продовольства спонукав уряд до збору натуральних податків, таких як відрахування від частини сільськогосподарської продукції [24, с. 148].

Подальший розвиток нормативно-правового забезпечення місцевого оподаткування виявився у прийнятті низки нових декретів і постанов, які регламентували 22 види податкових платежів, зокрема Декрет РНК «Про місцеві грошові засоби» від 22 серпня 1921 року та Тимчасове положення «Про місцеві фінанси» від 12 листопада 1923 року. Після кількох реформ кількість податків була зменшена до 17. Були запроваджені окремі цільові податки, такі як квартирний податок та податок на золотопромислові підприємства [37, с. 22].

Закріплення фінансових відносин у межах радянської України стало можливим завдяки Положенню «Про місцеві фінанси СРСР» від 25 квітня 1926 року, яке визначало чотири види місцевих податків і зборів. Союзним республікам було надано право запроваджувати додаткові місцеві податки на основі власних потреб [52, с. 299-300].

Сучасний етап нормативно-правового забезпечення місцевого оподаткування в Україні розпочався з моменту розбудови народовладдя. Однак, через невідповідні методи регулювання ринкових відносин та негативні наслідки податкової політики, створювались несприятливі умови. Законодавча база, що залишилася після СРСР, не могла забезпечити зростаючі потреби місцевих органів влади в умовах нового економічного та соціального розвитку. У зв'язку з цим, на початку 1990-х років було зроблено значні кроки для реформування місцевого оподаткування. Одним з важливих кроків стало прийняття Декрету Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори» від 20 травня 1993 року, згідно якого було запроваджено три місцеві податки та кілька місцевих зборів. Однак після 2010 року їх кількість значно зменшилась.

Наступним важливим кроком стало відокремлення місцевих податків і зборів від загальнодержавних доходів, що дозволило розглядати їх як власні доходи місцевих бюджетів. Це забезпечило більшу автономність місцевих органів влади.

Подальші зміни в нормативно-правовому забезпеченні місцевого оподаткування відбулися з прийняттям Конституції України в 1996 році та низки інших законів, що врегулювали принципи місцевого оподаткування. Зокрема, було змінено фіскальну спрямованість місцевих податків на регулюючу, що сприяло стимулюванню інвестиційної активності. Одним із важливих нововведень стало запровадження самооподаткування, яке дозволяло громадам збирати кошти на соціально-побутові заходи [52, с. 301].

Згідно зі статтею 6 Податкового кодексу України (ПК України), податок визначається як обов'язковий платіж до бюджету, що стягується з платників податків відповідно до вимог ПК України [55]. Сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, які справляються відповідно до норм ПК України, утворює податкову систему України.

В Україні встановлюються як загальнодержавні, так і місцеві податки. До місцевих відносяться податки та збори, які затверджуються відповідно до переліку та в межах максимально допустимих розмірів ставок, визначених Податковим кодексом, рішеннями місцевих рад (сільських, селищних, міських та об'єднаних територіальних громад), що діють у межах їхніх повноважень. Вони є обов'язковими до сплати на території відповідних громад. Місцевими податками є (ст. 10.1 ПК України) [55]:

1. Податок на майно, який включає:

- податок на нерухоме майно, окрім земельних ділянок;
- транспортний податок;
- плата за землю [55].

2. Єдиний податок, який сплачують підприємці, що застосовують спрощену систему оподаткування. Це основний податок для таких суб'єктів господарювання. Спочатку єдиний податок об'єднував відрахування до

місцевого бюджету, Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування, але наразі сплачується лише до місцевого бюджету, а інші відрахування включені в єдиний соціальний внесок [52, с. 302].

Правові основи застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а також збору єдиного податку визначаються статтями 1 розділу XIV ПК України [55]. Ключовим поняттям, пов'язаним із єдиним податком, є спрощена система оподаткування, обліку та звітності. Це спеціальний механізм справляння податків і зборів, який передбачає заміну кількох податків на сплату єдиного податку, а також ведення спрощеного обліку та звітності.

Місцеві ради зобов'язані встановлювати єдиний податок та податок на майно. Встановлення місцевих податків і зборів, що не передбачені ПК України [55], забороняється.

Під час дії воєнного або надзвичайного стану регуляторне законодавство щодо встановлення місцевих податків та/або зборів, а також податкових пільг на ці податки не застосовується.

Тимчасово, з 1 березня 2022 року до 31 грудня року, в якому скасовано або припинено воєнний стан, не нараховується та не сплачується податок на нерухоме майно, окрім земельних ділянок, за нежитлові об'єкти нерухомості (включаючи їх частки), які належать юридичним особам і розташовані на територіях, де ведуться або велися бойові дії, або на тимчасово окупованих територіях російською федерацією [24, с. 149].

Перелік таких територій визначає Кабінет Міністрів України.

З 1 березня 2022 року до 31 грудня року, що йде після року, в якому припинено або скасовано воєнний чи надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю для ділянок, що знаходяться на територіях бойових дій або тимчасово окупованих територіях. Це також стосується ділянок, які визначені обласними військовими адміністраціями як забруднені вибухонебезпечними предметами або на яких розташовані фортифікаційні споруди.

Згідно з пунктом 12.3 статті 12 Податкового кодексу України (ПК України) [55], сільські, селищні та міські ради в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків і зборів.

При ухваленні таких рішень обов'язково визначаються: об'єкт оподаткування, платник податків і зборів, ставка податку, податковий період та інші обов'язкові елементи, які визначаються статтею 7 ПК України, з урахуванням вимог розділу XII ПК України для відповідного місцевого податку [55].

Нормативно-правова база місцевого оподаткування в Україні є важливим елементом податкової системи країни, що забезпечує фінансову стабільність місцевих бюджетів та ефективне управління фінансами на місцевому рівні. Вона базується на положеннях Податкового кодексу України [55], який визначає основні принципи, механізми та правила щодо встановлення, стягнення і адміністрування місцевих податків і зборів [55].

Місцеві органи влади мають повноваження для прийняття рішень щодо введення та зміни ставок місцевих податків і зборів, що забезпечує їм певну гнучкість у реагуванні на потреби розвитку територій. Однак, для належного функціонування цієї системи необхідно дотримуватись чітких процедур, зокрема, забезпечити своєчасне оприлюднення рішень, а також здійснення належного контролю за їх виконанням [52, с. 304-305].

Механізм обчислення та сплати місцевих податків і зборів потребує постійного вдосконалення з урахуванням специфіки кожної території, що дозволяє ефективніше використовувати фінансові ресурси на місцевому рівні. Ключовими аспектами цієї системи є своєчасне подання податкових декларацій, дотримання процедур оприлюднення ставок і забезпечення доступних методичних рекомендацій для заповнення документів. Таким чином, нормативно-правова база місцевого оподаткування в Україні спрямована на створення прозорих, зрозумілих і стабільних умов для якісного адміністрування податків, що відповідає потребам громад та сприяє соціально-економічному розвитку регіонів.

1.3. Роль місцевого оподаткування у формуванні місцевих бюджетів

Місцеве оподаткування є важливою складовою фінансової системи будь-якої держави, адже воно прямо впливає на стабільність і самостійність місцевих бюджетів. У контексті реформ децентралізації в Україні роль місцевих податків і зборів значно зросла, оскільки вони надають місцевим громадам фінансову автономію, необхідну для виконання соціально-економічних завдань. Завдяки власним податковим надходженням громади отримують можливість реалізовувати важливі проекти в галузях освіти, охорони здоров'я, інфраструктури та соціального захисту, що підвищує якість життя населення та зміцнює зв'язок між місцевою владою і громадянами.

Місцеві податки та збори також виконують важливу функцію наповнення бюджету, що дозволяє органам місцевого самоврядування менше залежати від субсидій і трансфертів з державного бюджету. Така фінансова незалежність стимулює громади до більш відповідального підходу до планування та реалізації місцевих програм. Наприклад, використовуючи надходження від податків на майно, єдиного податку та зборів за надання адміністративних послуг, органи самоврядування можуть краще задовольняти потреби населення, а також оперативно реагувати на актуальні виклики, такі як підтримка бізнесу в умовах економічної нестабільності.

Окрім фіскальної, місцеве оподаткування виконує також регуляторну функцію, стимулюючи розвиток місцевої економіки. Завдяки можливості встановлювати ставки та пільги на рівні громад місцева влада може підтримувати підприємництво та залучати інвестиції. Наприклад, зниження ставок для малого та середнього бізнесу або звільнення від сплати окремих податків на певний період створює сприятливі умови для економічного зростання. Це, у свою чергу, сприяє збільшенню податкової бази та, як наслідок, зростанню доходів бюджету громади, що є особливо важливим для відсталих і малозабезпечених регіонів.

Таким чином, роль місцевого оподаткування у формуванні місцевих бюджетів не обмежується лише функцією фінансування; воно виступає також інструментом економічного розвитку та підвищення добробуту населення. Ефективне місцеве оподаткування дозволяє громадам стати фінансово спроможними і незалежними, а також створює передумови для сталого розвитку, що є одним із ключових пріоритетів у процесі реформування місцевого самоврядування в Україні.

Завдяки місцевим податкам громади отримують фінансову базу для самостійного виконання власних повноважень. Це включає, зокрема, утримання та розвиток об'єктів інфраструктури, соціальний захист, охорону здоров'я, благоустрій територій та забезпечення місцевих освітніх та культурних закладів. Така система сприяє децентралізації та зниженню залежності від центрального бюджету, що, своєю чергою, сприяє демократизації управління та підвищенню відповідальності місцевої влади перед громадою.

Система місцевого оподаткування в Україні включає кілька основних податків, серед яких найбільшу частку займають податок на майно, єдиний податок, транспортний податок і збір за місця для паркування транспортних засобів. Найбільші надходження до місцевих бюджетів забезпечують податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, і земельний податок. Зокрема, податок на майно є важливим джерелом для бюджетів багатьох громад, особливо в містах, де велика частка нерухомого майна належить бізнесу.

Єдиний податок є іншим важливим елементом у структурі місцевих податків, що використовується для підтримки малого та середнього бізнесу, який становить основу місцевої економіки. Податок на прибуток від економічної діяльності малого бізнесу сприяє створенню нових робочих місць і розвитку територіальних громад, адже забезпечує значну частку доходів до місцевих бюджетів. Крім цього, такі збори, як туристичний збір і збір за місця паркування, хоч і мають менше фінансове значення, є важливими для громад, які орієнтовані на розвиток туризму та місцевого обслуговування.

Регулююча функція місцевого оподаткування проявляється через можливість органів місцевого самоврядування впливати на економічний розвиток громад. Місцева влада може коригувати ставки податків, вводити податкові пільги та знижки для бізнесу, створюючи таким чином умови для залучення інвестицій і підтримки малого та середнього підприємництва. Це дозволяє стимулювати створення робочих місць, розвиток інфраструктури та підвищення доходів місцевого бюджету в перспективі.

Місцеві податки також відіграють важливу роль у формуванні конкурентоспроможності територій. Зокрема, громади з гнучкою і прозорою системою оподаткування є більш привабливими для інвесторів, оскільки це дозволяє зменшити податкове навантаження, отримати вигоди від діяльності в регіоні та, водночас, сприяє економічному зростанню на місцях. Тому стимулююча функція місцевого оподаткування є важливим інструментом, який дозволяє громадам забезпечувати сталий розвиток та підтримку економічної активності (Табл. 1.3).

Таблиця 1.3.

Особливості місцевого оподаткування у формуванні місцевих бюджетів України

Період	Основні особливості місцевого оподаткування
До 01.01.2011 р	1. Комунальний податок: підприємства сплачували 10% від неоподаткованого мінімуму доходів громадян (НМДГ) за кожного працюючого щомісяця. 2. Податок з реклами: підприємства та громадяни сплачували 0,1% від вартості одноразової реклами та 0,5% від вартості довгострокової реклами 3. Збір за парковку автотранспорту: особи, що паркують транспорт, сплачували 3% НМДГ за годину парковки в спеціально обладнаних місцях і 1% НМДГ у відведених місцях. 4. Ринковий збір: особи, що торгують на ринку, сплачували до 20% НМДГ (громадяни) та до 3 НМДГ (юридичні особи) за день торгівлі. 5. Збір за видачу ордера на квартиру: до 30% НМДГ за отримання ордера. 6. Збір з власників собак: до 10% НМДГ за кожну собаку раз на рік. 7. Інші збори: курортний збір, збір за участь у бігах на іподромі, збір за виграш, збір за право використання місцевої символіки, збір за право проведення телезйомок, збір за проведення місцевих аукціонів, тощо.
Після 01.01.2011 р.	1. Єдиний податок: для малих підприємств, що сплачують 6% від виручки (платники ПДВ) або 10% (не платники ПДВ); для підприємців від 20 до 200 грн на місяць.

Продовження таблиці 1.3 Після 01.01.2011 р.	2. Податок на нерухомість: для фізичних і юридичних осіб, власників житлової нерухомості понад 120 м² (квартири) та 250 м² (будинки). Ставки – 1% МЗП для площі до двох неоподатковуваних мінімумів та 2,7% для решти площі. 3. Збір за паркування транспорту: організатори парковок сплачують від 0,03% до 0,15% МЗП за кожен м². 4. Збір за підприємницьку діяльність: сплачують юридичні особи та підприємці, що торгують товарами, надають побутові послуги, торгують валютою, ведуть розважальну діяльність. Ставки збору: від 0,04 до 1,2 МЗП за місяць, від 1 до 2 МЗП за квартал, 0,05 МЗП на рік (пільговий патент), або 0,02 МЗП на день (короткотерміновий патент). 5. Туристичний збір: громадяни сплачують від 0,5% до 1% від вартості проживання в туристичній місцевості.
3 01.07.2012 р. (єдиний податок)	1. Поділ платників єдиного податку на 6 груп: I група — фізичні особи-підприємці без найманих працівників та з доходом до 150 тис. грн на рік (місячна ставка — 1–10% МЗП); II група — фізичні особи-підприємці з доходом до 1 млн грн та до 10 працівників (ставка — 2–20% МЗП); III група — фізичні особи-підприємці з доходом до 3 млн грн та до 20 працівників; IV група — юридичні особи з доходом до 5 млн грн та до 50 працівників (ставка — 5% доходу або 3% для платників ПДВ). 2. V і VI групи єдиного податку: платники з річним доходом до 20 млн грн, кількістю працівників до 20 для V групи (фізичні особи) і до 50 для VI групи (юридичні особи). Ставка — 10% доходів або 7% для платників ПДВ. 3. Звітність та сплата: квартальний податковий період для II–VI груп (звітність протягом 40 днів після завершення кварталу), щомісячна сплата для I групи.

Примітка. Складено автором на основі джерела [16].

Аналіз місцевого оподаткування в Україні показує зміну підходів до його структури, ставок і адміністрування. До 2011 року система включала численні збори, як-от комунальний податок чи ринковий збір, що забезпечувало широкий дохід, але ускладнювало адміністрування й створювало значне навантаження.

Після 2011 року система місцевих податків зазнала суттєвої оптимізації, коли було введено єдиний податок і податок на нерухомість. Така реформа спростила податкову систему, зменшивши кількість податкових інструментів і водночас надавши місцевим органам більш передбачувані й стабільні джерела доходів. Єдиний податок став важливим механізмом для підтримки малого бізнесу.

З 2012 року введення груп для платників єдиного податку дозволило краще враховувати масштаби діяльності бізнесу та адаптувати податкове навантаження

залежно від доходу і кількості працівників. Це сприяло підвищенню прозорості та доступності податкової системи.

Отже, трансформації системи місцевого оподаткування в Україні були спрямовані на спрощення податкових процедур, підвищення ефективності адміністрування та забезпечення стабільного наповнення місцевих бюджетів. Отже, надходження до місцевих бюджетів як сплата загальнодержавних податків і зборів, що передбачені Податковим кодексом України, виступають зафіксованою, регульованою величиною, яка не залежить від рішень місцевої влади та її впливових важелів.

Місцеве оподаткування відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової незалежності та стабільності місцевих бюджетів, що є основою для самостійного розвитку громад. Аналіз показує, що надходження від місцевих податків та зборів надають територіальним громадам, обласним і районним бюджетам важливі ресурси для фінансування соціальних послуг, утримання інфраструктури, освітніх і медичних закладів, а також підтримки програм економічного розвитку. Це підвищує рівень життя населення та сприяє більш ефективному виконанню завдань місцевого самоврядування.

Реформи децентралізації спричинили зміни в місцевому оподаткуванні України, значно розширивши фінансові можливості громад. Передача податкових повноважень і створення автономних бюджетів підвищують відповідальність місцевої влади та забезпечують фінансову основу для розвитку. Місцеві податки виконують регулюючу і стимулюючу функції, сприяючи залученню інвестицій, підтримці підприємництва і створенню робочих місць, що підвищує конкурентоспроможність регіонів.

Таким чином, місцеве оподаткування не тільки забезпечує фінансування місцевих бюджетів, але й виступає інструментом соціально-економічного розвитку, зміцнення самостійності громад і підвищення рівня добробуту населення. Успішне вдосконалення системи місцевого оподаткування є важливим завданням на шляху до сталого розвитку України та формування фінансово самостійних і відповідальних громад.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Структура та динаміка місцевих податків і зборів

Місцеві податки і збори відіграють важливу роль у фінансовій системі будь-якої держави, забезпечуючи значні надходження до бюджетів громад та зміцнюючи їхню фінансову автономію. Серед місцевих податків особливе значення мають податок на нерухомість, єдиний податок, туристичний збір, транспортний податок та інші платежі, які створюють фінансову базу для реалізації місцевих проєктів і підтримки соціальних ініціатив.

Податки як базовий інструмент економічного регулювання є основним джерелом формування бюджетів, а також реалізації розподілу та перерозподілу ВВП держави. Сучасні тенденції функціонування вітчизняної податкової систем податкової політики керовані виключно політичними пріоритетами, на жаль, чинять деструктивний вплив на всі економічні важелі в Україні. В таких умовах вкрай важко стабілізувати будь-які господарські процеси. Податки чинить свій безпосередній вплив як на державну, так і на приватну ланки задіяних учасників ринкового механізму, тому питання пов'язані з організацією та удосконаленням податкової роботи мають нині досить важливе значення для існування суспільства [65, с. 76; 75].

Політичні та економічні події в Україні створюють численні труднощі для функціонування податкової системи, яка має відповідати сучасним вимогам щодо збору податків до державного та місцевих бюджетів. З огляду на це, варто підкреслити, що податки є важливим елементом, що впливає на фінансово-економічні показники підприємств. Однак, необґрунтовані податкові ставки, без урахування поточних складних умов ведення бізнесу, призводять до надмірного податкового навантаження, що змушує багато підприємств, особливо малого

бізнесу, закриватися, призупиняти діяльність або ліквідовуватися в різних галузях економіки [25, с. 214].

Це підтверджується такими негативними явищами, як зменшення кількості суб'єктів господарювання та чисельності працівників, гіперінфляція, зниження платоспроможності фізичних і юридичних осіб, а також скорочення державного фінансування важливих галузей, таких як охорона здоров'я, освіта та наука. Через це бюджети всіх рівнів, у тому числі й місцеві, втрачають значну частину надходжень. Подібні проблеми неодноразово виникали в Україні під час криз і особливо відчутні зараз, у період військового стану.

Хоча національне законодавство України не повною мірою охоплює всі аспекти регулювання податкової системи, варто зазначити, що навіть у складних умовах воно продовжує розвиватися та вдосконалюватися [37, с. 19-20].

Таблиця 2.1.

**Динаміка доходів місцевих бюджетів за видами місцевих бюджетів в
Україні з 2019 по 2023 рр.**

Рік	Бюджети територіальних громад	Обласні бюджети	Районні бюджети	м. Київ
2019	21,3	37,9	0,0	57,6
2020	29,1	47,4	9,0	59,3
2021	55,2	38,3	7,0	57,6
2022	247,7	39,1	-	59,3
2023	285,1	50,6	-	59,3
Зміна (%)	+15%	+9%	-28%	+3%

Примітка. Складено автором на основі джерела [1]

Аналіз динаміки доходів за видами бюджетів за період 2019-2023 років демонструє суттєві зміни у структурі та обсягах надходжень до різних бюджетних рівнів в Україні [1]

Доходи бюджетів територіальних громад зросли найбільш відчутно. Якщо у 2019 році надходження становили 21,3 млрд грн, то вже в 2023 році вони зросли до 285,1 млрд грн, що означає збільшення на 15% у 2023 році порівняно з попередніми роками. Це зростання зумовлене процесом децентралізації, коли

громадам передавали більше повноважень та фінансових ресурсів для підтримки місцевих програм та проєктів розвитку. Результатом стало значне посилення фінансової самостійності громад [25, с. 215].

Обласні бюджети також показали позитивну динаміку, хоч і менш стрімку. У 2019 році обласні бюджети отримали 37,9 млрд грн, а до 2023 року їхні надходження зросли до 50,6 млрд грн (+9%). Це зростання обумовлене збільшенням доходів від місцевих податків і зборів та інфляційними факторами. Незважаючи на зростання, темпи приросту обласних бюджетів є нижчими порівняно з бюджетами територіальних громад, що відображає пріоритетність зміцнення фінансів громад у рамках децентралізації [15].

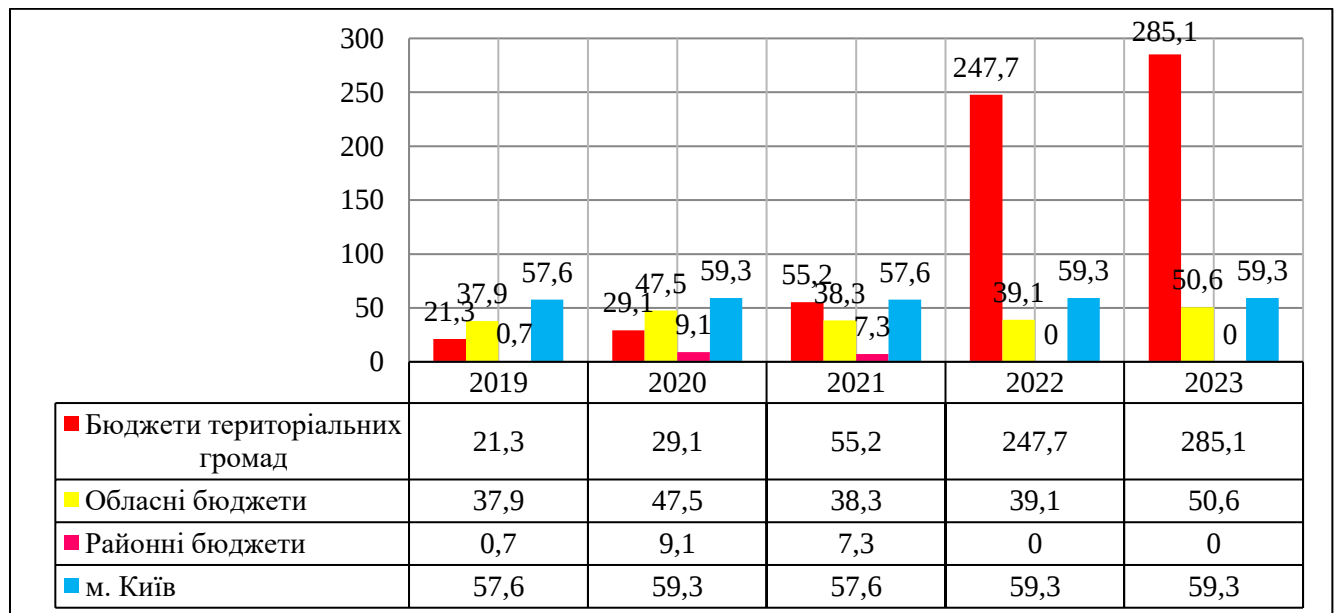

Рис.2.1. Динаміка доходів місцевих бюджетів за видами місцевих бюджетів в Україні за період 2019-2023 рр.

Джерело: [1]

Районні бюджети зазнали значних коливань і загального зниження доходів. Після піку в 2020 році, коли надходження склали 9 млрд грн, їхні обсяги скоротилися до 7 млрд грн у 2021 році і продовжували зменшуватися. Це скорочення (-28%) пов'язане з адміністративною реформою, під час якої ряд функцій і доходів було передано до бюджетів громад. Доходи бюджету м. Києва демонструють стабільність з незначним зростанням на 3% за весь період. Це

помірне збільшення відображає стабільні доходи столиці та високу спроможність залучати податкові надходження, особливо в порівнянні з іншими регіонами [1].

Аналіз даних представлених в таблиці 2.1. та рис. 2.1. показує, що в Україні триває перерозподіл бюджетних повноважень у бік посилення фінансової спроможності територіальних громад. Завдяки реформам децентралізації їхні бюджети зросли значно швидшими темпами, що свідчить про ефективність передачі фінансових ресурсів на місця. Водночас обласні бюджети мають помірний приріст, тоді як районні бюджети зменшуються внаслідок адміністративних змін. Загалом, ця динаміка свідчить про поступову фінансову центрацію на місцевому рівні, яка сприяє розвитку самостійності громад та підвищенню їхньої відповідальності за місцевий соціально-економічний розвиток [2] (Рис. 2.2).

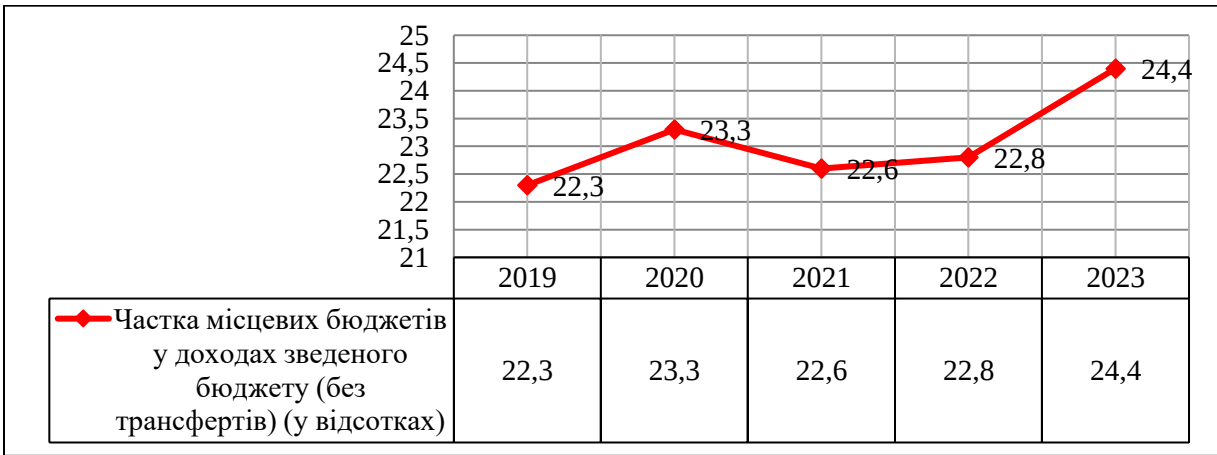

Рис.2.2. Частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України за період 2019-2023 рр.

Складено автором на основі джерела [2]

Ігор Онищук, експерт з місцевих бюджетів (шведсько-український проєкт «Підтримка децентралізації в Україні»), підкреслює, що аналіз місцевих бюджетів до 2022 року свідчить про здатність органів місцевого самоврядування ефективно долати виклики та забезпечувати фінансову підтримку навіть у воєнний час. Незважаючи на складнощі, місцева влада активно підтримувала військові формування, такі як тероборона, ЗСУ та національні служби безпеки, а також допомагала внутрішньо переміщеним особам. Місцеві органи

забезпечували організацію тероборони, матеріально-технічну допомогу ЗСУ, залучали міжнародну підтримку, сприяли життєдіяльності громад, надаючи допомогу переселенцям, релокованому бізнесу, організовували укриття та забезпечували якісні послуги [15].

Варто зазначити, що рівень виконання дохідної частини місцевих бюджетів територіальних громад мав істотні відмінності в розрізі видів діяльності та напрямів використання (Табл. 2.2) [2].

Таблиця 2.2.

Найбільші скорочення видатків місцевих бюджетів України за січень-грудень 2023 року в порівнянні з відповідним періодом 2022 року

Видатки за видами діяльності та напрямами використання	2022 рік, млрд грн	2023 рік, млрд грн	Ріст, млрд грн	Приріст, %
0400 Економічна діяльність	112,36	61,07	-51,30	-45,70
0100 Загальнодержавні функції	86,34	67,22	-19,20	-22,10
0900 Освіта	249,08	232,25	-16,80	-6,80
0600 Житлово-комунальне господарство	56,76	40,63	-16,10	-28,40
0800 Духовний та фізичний розвиток	27,39	22,58	-4,80	-17,50
0700 Охорона здоров'я	33,11	31,01	-2,10	-6,30
0500 Охорона навколишнього природного середовища	2,42	0,51	-1,90	-78,80
1000 Соціальний захист та соціальне забезпечення	28,07	29,20	+1,10	+4,00
0300 Громадський порядок, безпека та судова влада	1,74	11,11	+9,40	+538,50

Джерело: [2]

Спостерігається значне скорочення видатків на економічну діяльність на 51,30 млрд грн (падіння на 45,7%). Це свідчить про суттєві обмеження у фінансуванні економічних програм, можливо, через загострення економічної ситуації. Видатки на загальнодержавні функції знизилися на 19,20 млрд грн (падіння на 22,1%). Це може вказувати на певну оптимізацію витрат або зменшення необхідності у фінансуванні державних програм. Скорочення видатків на освіту на 16,80 млрд грн (падіння на 6,8%) вказує на зменшення

фінансування освітніх установ або програм, що може бути пов'язано з економічними труднощами або змінами в пріоритетах державної політики [23].

Видатки на житлово-комунальне господарство знизились на 16,10 млрд грн (падіння на 28,4%). Це свідчить про зменшення фінансування цієї важливої сфери, можливо, через оптимізацію витрат або зміну стратегічних пріоритетів. Скорочення видатків на духовний та фізичний розвиток на 4,80 млрд грн (падіння на 17,5%) може бути результатом зменшення фінансування культурних і спортивних Проєктів, що часто піддаються скороченню в умовах економічної нестабільності. Видатки на охорону здоров'я знизились на 2,10 млрд грн (падіння на 6,3%). Це може свідчити про певну оптимізацію витрат у медичній сфері, хоча охорона здоров'я, як правило, залишається пріоритетною сферою для державного фінансування [2].

Значне скорочення видатків на охорону навколишнього середовища (падіння на 1,90 млрд грн, або 78,8%) свідчить про різке зменшення фінансування природоохоронних програм, що, ймовірно, є результатом дефіциту ресурсів в умовах війни та економічних труднощів. Спостерігається дуже значне збільшення видатків на громадський порядок, безпеку та судову владу на 9,40 млрд грн (приріст на 538,5%). Це, ймовірно, результат посилення фінансування силових структур, таких як поліція та суди, а також органів, що забезпечують національну безпеку в умовах війни. Загалом, основні зміни відображають економічну адаптацію до нових реалій, зокрема скорочення фінансування менш пріоритетних сфер і посилення витрат на безпеку та соціальний захист [2].

Враховуючи різні види податків, такі як плата за землю, податок на нерухоме майно, транспортний податок, єдиний податок, збір за паркування та туристичний збір, можна відстежити зміни в бюджетних надходженнях, які є важливими для забезпечення фінансової стабільності місцевих громад. Зазначені показники дають змогу оцінити, як різні джерела доходів змінювались у контексті економічних умов, а також визначити частку місцевих податків і зборів у загальних доходах місцевих бюджетів. Статистичні дані надходжень місцевих податків і зборів протягом 2019-2023 рр. представлено в табл.2.3 [22].

Таблиця 2.3.

**Показники надходжень місцевих податків і зборів впродовж 2019-
2023 рр., тис.грн**

№	Показники / звітні періоди	2019	2020	2021	2022	2023
1	Плата за землю, всього	32 835,6	31 471,7	35 263,6	29 568,4	34 528,9
	у тому числі:					
	земельний податок	13 349,6	12 813,6	13 843,9	11 126,3	12 086,8
	орендна плата за землю	19 486,0	18 658,1	21 419,7	18 442,1	22 442,1
2	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	4 882,3	5 758,9	7 820,8	7 118,9	9 140,0
3	Транспортний податок	276,0	202,8	158,4	103,5	160,5
4	Єдиний податок	35 270,2	38 031,0	46 282,4	47 226,1	55 805,4
5	Збір за місця для паркування транспортних засобів	114,9	91,2	254,1	101,8	151,4
6	Туристичний збір	196,2	130,6	244,0	186,4	222,6
7	Разом місцеві податки і збори	73 575,2	75 686,2	90 023,3	84 305,1	100 008,8
8	Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів)	275 169,8	290 114,8	352 013,5	398 131,4	441 937,0
9	Частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду (р.7 / р.8)	26,7%	26,1%	25,6%	21,2%	22,6%

Джерело: [22]

Аналіз таблиці 2.3, дозволяє оцінити фінансову динаміку місцевих бюджетів та виявити основні тенденції в їх доходах.

У 2023 році загальна сума плати за землю склала 34 528,9 тис. грн, що на 4 960,5 тис. грн більше порівняно з 2022 роком (29 568,4 тис. грн). Це свідчить про позитивну динаміку в надходженнях від земельних податків і орендної плати. Зокрема, орендна плата за землю зросла на 4 000 тис. грн (від 18 442,1 тис. грн у 2022 році до 22 442,1 тис. грн у 2023 році), що може свідчити про підвищення вартості оренди земель або збільшення площ, що здаються в оренду. Водночас земельний податок знизився на 1 040,2 тис. грн (з 13 126,3 тис. грн до 12 086,8 тис. грн), що вказує на зниження кількості земель, що підлягають оподаткуванню або зменшення їх вартості [22].

Показники податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки зросли в 2023 році на 1 021,1 тис. грн (з 7 118,9 тис. грн у 2022 році до 9 140,0 тис. грн у 2023 році). Це може свідчити про зростання вартості нерухомості або

збільшення обсягів оподатковуваних об'єктів нерухомості на місцевому рівні (рис. 2.3.):

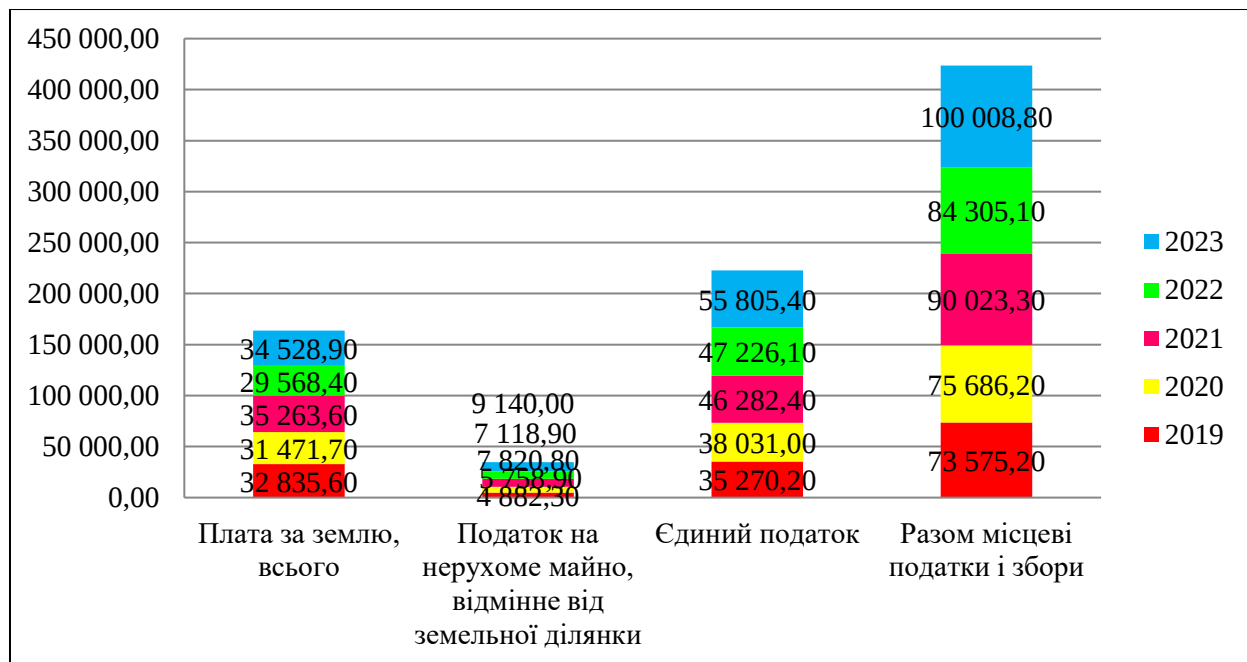

Рис.2.3. Динаміка показників надходжень місцевих податків і зборів до місцевих бюджетів України впродовж 2019-2023 років, тис.грн

Джерело: [22]

Надходження від транспортного податку в 2023 році зросли порівняно з 2022 роком на 57,0 тис. грн (з 103,5 тис. грн до 160,5 тис. грн). Це вказує на те, що кількість транспортних засобів, які підлягають оподаткуванню, зросла, або ж на збільшення ставок транспортного податку. Єдиний податок є однією з основних статей доходів місцевих бюджетів. У 2023 році він збільшився на 8 579,3 тис. грн (від 47 226,1 тис. грн у 2022 році до 55 805,4 тис. грн у 2023 році). Це свідчить про збільшення кількості платників єдиного податку, що може бути пов'язано з підвищенням економічної активності або ефективнішою фіскальною політикою [15].

Збір за паркування транспортних засобів показав ріст на 49,6 тис. грн (від 101,8 тис. грн у 2022 році до 151,4 тис. грн у 2023 році), що може бути пов'язано з розширенням кількості паркувальних місць або зростанням тарифів за паркування. Туристичний збір зріс на 36,2 тис. грн (від 186,4 тис. грн у 2022 році до 222,6 тис. грн у 2023 році). Це може свідчити про відновлення туристичної

активності після спаду, спричиненого пандемією або іншими кризовими факторами. Загальна сума місцевих податків і зборів у 2023 році склала 100 008,8 тис. грн, що є найбільшим показником за весь період (2019-2023 роки). Вона збільшилася на 15 703,7 тис. грн у порівнянні з 2022 роком, коли сума становила 84 305,1 тис. грн. Загальна сума місцевих податків і зборів у 2023 році склала 100 008,8 тис. грн, що є найбільшим показником за весь період (2019-2023 роки). Вона збільшилася на 15 703,7 тис. грн у порівнянні з 2022 роком, коли сума становила 84 305,1 тис. грн. [22].

У 2023 році спостерігається позитивна динаміка в основних показниках надходжень місцевих податків і зборів, зокрема у таких категоріях, як єдиний податок, податок на нерухоме майно, а також орендна плата за землю. Однак частка місцевих податків у загальних доходах місцевих бюджетів дещо знизилася, що може бути ознакою збільшення інших джерел фінансування або трансфертів. Загалом, місцеві бюджети продемонстрували стабільність і зростання в умовах економічних змін, що позитивно вплинуло на фінансову спроможність громад [23].

Таблиця 2.4.

Динаміка податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за 2019–2023 рр.

Рік	Місцеві податки та збори, млн грн	Ланцюговий приріст (абсолютний, млн грн)	Ланцюговий приріст (відносний, %)	Базисний приріст (абсолютний, млн грн)	Базисний приріст (відносний, %)
2019	73 575	12 549	20,56	12 549	20,56
2020	75 686	2 111	2,87	14 660	24,02
2021	89 897	14 211	18,78	28 871	47,31
2022	84 305	–5 592	–6,22	23 279	38,15
2023	100 009	15 704	18,63	38 983	63,88

Джерело: [2]

В 2019 році місцеві податки та збори становили 73 575 млн грн, що на 12 549 млн грн більше, ніж у попередньому році, або на 20,56%. Цей приріст є позитивним, що свідчить про значне збільшення податкових надходжень у порівнянні з 2018 роком. Базисний приріст також становив 12 549 млн грн (20,56%), що підкреслює стабільний і поступовий розвиток системи місцевого оподаткування. У 2020 році спостерігається незначне збільшення надходжень на 2 111 млн грн (2,87%). Це вказує на певне уповільнення темпів зростання місцевих податків та зборів, ймовірно, через економічні наслідки пандемії COVID-19 [22] (Рис. 2.4).

2021 рік відзначений суттєвим збільшенням податкових надходжень, які зросли на 14 211 млн грн (18,78%). Цей ріст є найбільшим за останні роки, що свідчить про відновлення економіки та підвищення податкової дисципліни. Базисний приріст становить 28 871 млн грн (47,31%), що є також значним і підтверджує стабільне зростання в порівнянні з попередніми роками. У 2022 році спостерігається негативний ланцюговий приріст: зниження податкових надходжень на 5 592 млн грн (–6,22%). Це зниження може бути обумовлено економічними труднощами, спричиненими війною та іншими факторами, що вплинули на економічну діяльність і здатність платників податків виконувати свої зобов'язання. Однак у базисному порівнянні, приріст усе ще позитивний – 23 279 млн грн (38,15%) [22].

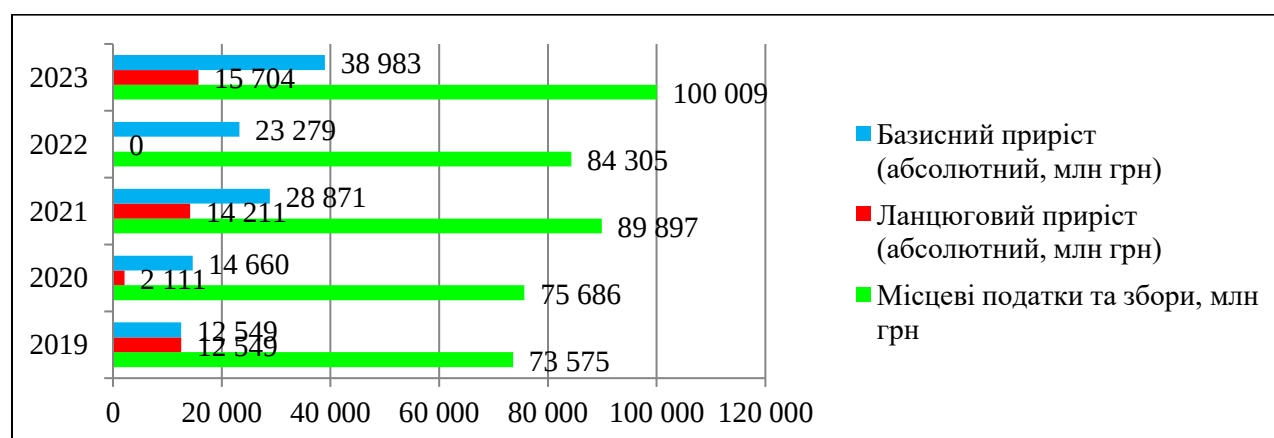

Рис.2.4. Динаміка податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за 2019–2023 рр.

2023 року спостерігається відновлення темпів зростання: податкові надходження зросли на 15 704 млн грн (18,63%). Це свідчить про значне поліпшення фінансового становища місцевих бюджетів після складних періодів, зокрема, внаслідок економічних викликів, спричинених війною. Базисний приріст досяг 38 983 млн грн (63,88%), що вказує на відновлення і навіть покращення економічної ситуації порівняно з 2022 роком [23]. Загалом, динаміка податкових надходжень місцевих бюджетів за 2019–2023 роки демонструє як позитивні, так і негативні тенденції. Після значного зростання у 2019–2021 роках, у 2022 році спостерігався спад, спричинений зовнішніми економічними факторами, однак вже в 2023 році відновлено зростання, що свідчить про адаптацію місцевих бюджетів до нових умов [15].

Динаміка надходжень місцевих податків і зборів демонструє стабільний ріст, що свідчить про покращення економічної активності в регіонах та ефективність фіскальної політики на місцевому рівні [23].

Водночас варто відзначити, що в деяких випадках спостерігається зміна в розподілі часток окремих податків у загальному доході місцевих бюджетів, що може бути пов'язано з адаптацією до змінюваних економічних умов. [22] (Рис. 2.5).

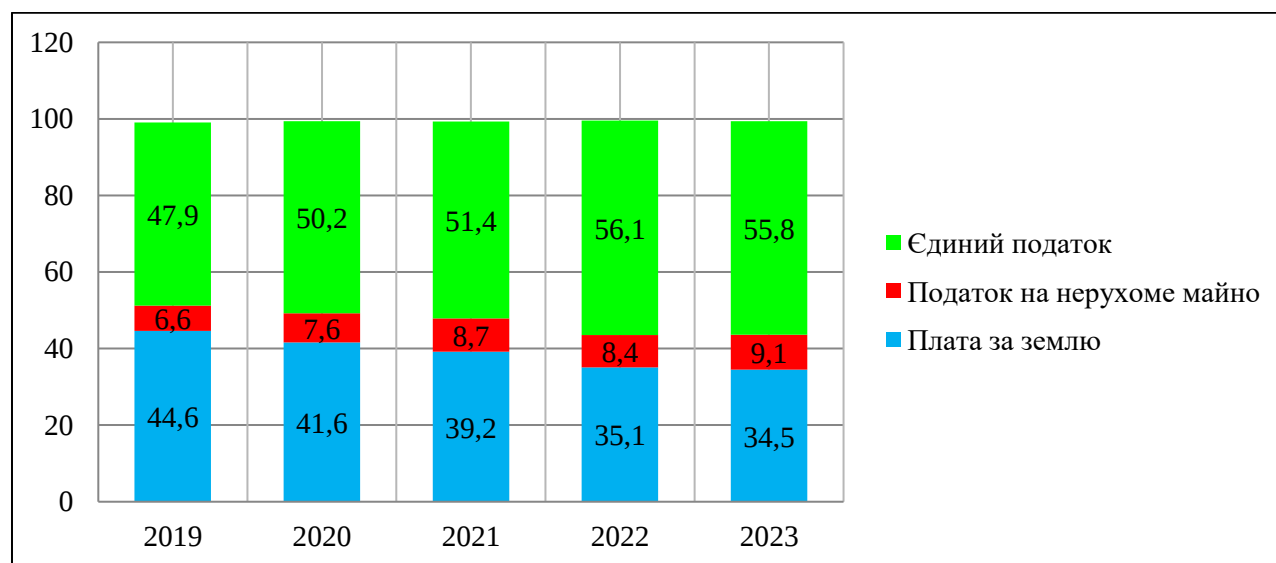

Рис.2.5. Структура місцевих податків і зборів у місцевих бюджетах України 2019-2023 рр.

Джерело: [22]

Місцеві податки і збори є ключовим джерелом стабільного фінансування місцевих бюджетів, а їх структура та динаміка мають безпосередній вплив на розвиток громад. Основними чинниками забезпечення фінансової стабільності на місцях виступають підвищення ефективності збору податків, удосконалення податкової політики та раціональне управління місцевими фінансами. Ці аспекти сприяють сталому економічному розвитку та зміцненню фінансової бази місцевих органів влади.

2.2. Особливості адміністрування та збору місцевих податків

Адміністрування та збір місцевих податків є важливими складовими фінансової системи України, оскільки вони безпосередньо впливають на місцеві бюджети та забезпечують фінансування регіональних ініціатив і програм. Воно включає організацію та контроль за процесами збору податків, забезпечення відповідності податкового законодавства, а також моніторинг надходжень до бюджету. Ефективність адміністрування податків прямо впливає на економічний розвиток і соціальну стабільність.

Адміністрування податків є досить важливим і воно трактується, як сукупність взаємопов'язаних управлінських процедур, операцій та функцій прикладного характеру, які виконують органи виконавчої влади в безперервному циклічному процесі реалізації податкової політики держави з метою забезпечення мобілізації податків і податкових платежів до централізованих фондів грошових коштів держави та органів місцевого самоврядування [67, с. 212]

В умовах сучасних економічних викликів значно змінюються вимоги до системи місцевих податків та їх адміністрування. Крім того, початок повномасштабної війни в Україні 2022 року створив додаткові труднощі в управлінні місцевими фінансами, що потребує оперативних змін у підходах до збору податків, їх контролю та забезпечення стійкості фінансових потоків на місцях.

Економічна криза, спричинена війною, зокрема спричинила значне зниження доходів підприємств, що відобразилося на платоспроможності як фізичних, так і юридичних осіб. Водночас, вимушене переміщення значної частини населення, зниження рівня споживчого попиту та зростання соціальних потреб громадян вплинули на механізми збору податків, що вимагає швидкої адаптації місцевих органів влади до нових реалій [25, с. 217].

В сучасних умовах особливо важливо забезпечити ефективне і прозоре адміністрування місцевих податків. Залежність місцевих бюджетів від змін економічної ситуації підкреслює стратегічну важливість справедливого, ефективного та доступного збору податків для стабільності й розвитку територіальних громад. Удосконалення законодавчої бази стає ключовим чинником, оскільки в умовах війни та економічних викликів необхідно створити правила, які забезпечують зростання доходів місцевих бюджетів, водночас знижуючи податкове навантаження на бізнес і населення. Адаптація системи збору податків до нових реалій потребує перегляду існуючих механізмів та впровадження інноваційних підходів у податкове адміністрування.

Надання органам місцевого самоврядування додаткових повноважень в частині адміністрування місцевих податків і зборів здатне значно покращити надходження до місцевих бюджетів. У 2015 році був здійснений перший важливий крок реформи. До її початку частка місцевих податків і зборів у загальних надходженнях становила лише 1,3%, але після її реалізації цей показник зріс до 30%. У 2020 році Міністерство розвитку громад і територій України, яке відповідає за реформу місцевого самоврядування, запропонувало низку подальших кроків фінансової децентралізації, серед яких виділяється надання місцевим органам влади більш широких повноважень в управлінні податками та зборами.

Місцеві податки та збори є важливим джерелом фінансування для громад. У деяких країнах їх частка в місцевих бюджетах може досягати 60-70%. В Україні цей показник значно менший і становить близько 15%, а в податкових надходженнях – приблизно 23%. Основну частину доходів складають майнові

податки та єдиний податок, які разом утворюють більше 90% від усіх місцевих податків і зборів. Туристичний збір та збір за паркування транспортних засобів наразі не мають значного фіскального ефекту як на рівні громад, так і країни в цілому [1].

Основною метою запропонованого законоПроекту є надання органам місцевого самоврядування повноважень щодо адміністрування місцевих податків та зборів з метою підвищення рівня їх сплати, посилення платіжної дисципліни та більш ефективного використання наданих повноважень на місцевому рівні [25, с. 217-218].

ЗаконоПроект передбачає, що адміністрування місцевих податків та зборів буде здійснюватися за умови ухвалення відповідного рішення на рівні сільських, селищних або міських рад. У разі прийняття такого рішення органи місцевого самоврядування виконуватимуть низку функцій, серед яких: використання податкової інформації з офіційних інформаційних систем, організація ідентифікації платників податків, ведення обліку об'єктів оподаткування, здійснення моніторингу своєчасності сплати податків та зборів, а також виявлення і реєстрація об'єктів, які не сплачують податки.

Згідно з пропозиціями, у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» планується включити до виключної компетенції місцевих рад повноваження щодо адміністрування місцевих податків та зборів, а також додати до функцій виконавчих органів місцевих рад здійснення адміністрування місцевих податків і зборів в установленому порядку [25, с. 219] (Табл. 2.5).

Аналіз виконання місцевих податків і зборів за 2022-2024 роки в контексті оновленої системи адміністрування вказує на різні рівні ефективності та виклики, з якими стикаються органи місцевого самоврядування в процесі збору податків. Загальний рівень виконання плану місцевих податків у 2022 році склав 104,2%, що свідчить про ефективне виконання планових показників, але в наступні роки спостерігається спад виконання деяких податків [2].

Таблиця 2.5.

**Динаміка обсягів та рівень виконання місцевих податків та зборів в
Україні за 2022-2024рр., млн грн.**

	2022			2023			2024
	План	Факт	% викон.	План	Факт	% викон.	План
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	7 187,59	7 820,75	108,8%	7 788,37	7 118,90	91,4%	7 221,17
Плата за землю (земельний податок та орендна плата)	34 789,44	35 263,32	101,4%	34 493,83	29 568,43	85,7%	29 923,38
Транспортний податок	184,96	158,36	85,6%	118,27	103,45	87,5%	80,88
Збір за місця для паркування	115,90	127,03	109,6%	140,06	101,78	72,7%	140,90
Туристичний збір	165,79	243,97	147,2%	205,95	186,43	90,5%	187,60
Єдиний податок	44 431,32	46 282,39	104,2%	48 977,05	47 226,06	96,4%	46 372,02
Разом	86 875,0	89 895,82	104,2%	91 723,53	84 305,05	96,4%	83 925,95

Джерело: [2]

В 2022 році податок на нерухоме майно перевищив планові показники на 8,8%, що свідчить про стабільне зростання надходжень від цього джерела. Однак у 2023 році спостерігається значне зниження виконання плану до 91,4%. Це може бути пов'язано з економічною ситуацією та впливом війни, що призвело до зниження активності на ринку нерухомості та зменшення вартості об'єктів, що підлягають оподаткуванню. Прогноз на 2024 рік свідчить про невелике зростання, але не досягнення рівня 2022 року. Збір плати за землю в 2022 році виконався на 101,4%, однак у 2023 році спостерігається значне зниження до 85,7%. Це можна пояснити наслідками економічної кризи та інфляційними процесами, які суттєво впливають на здатність підприємств і фізичних осіб сплачувати земельні податки. Зниження обсягів надходжень у 2023 році на 5,9 млрд грн є серйозним викликом для місцевих бюджетів, що залежить від стабільних надходжень саме цього податку. Прогноз на 2024 рік передбачає деяке відновлення, однак не вдасться досягти рівня 2022 року [23].

Збір транспортного податку демонструє негативну динаміку зниження виконання планових показників. У 2022 році виконання становило 85,6%, а в

2023 році – 87,5%. Це може бути наслідком зменшення кількості зареєстрованих транспортних засобів у країні, що зумовлено економічними труднощами, війною та падінням купівельної спроможності населення. Збір від транспортного податку за прогнозами на 2024 рік також може залишитися на низькому рівні. У 2022 році відбулося значне перевиконання планових показників цього збору, досягнувши 147,2%, що пов'язано з відновленням туристичних потоків після зниження активності під час пандемії COVID-19 [2] (Рис. 2.6.)

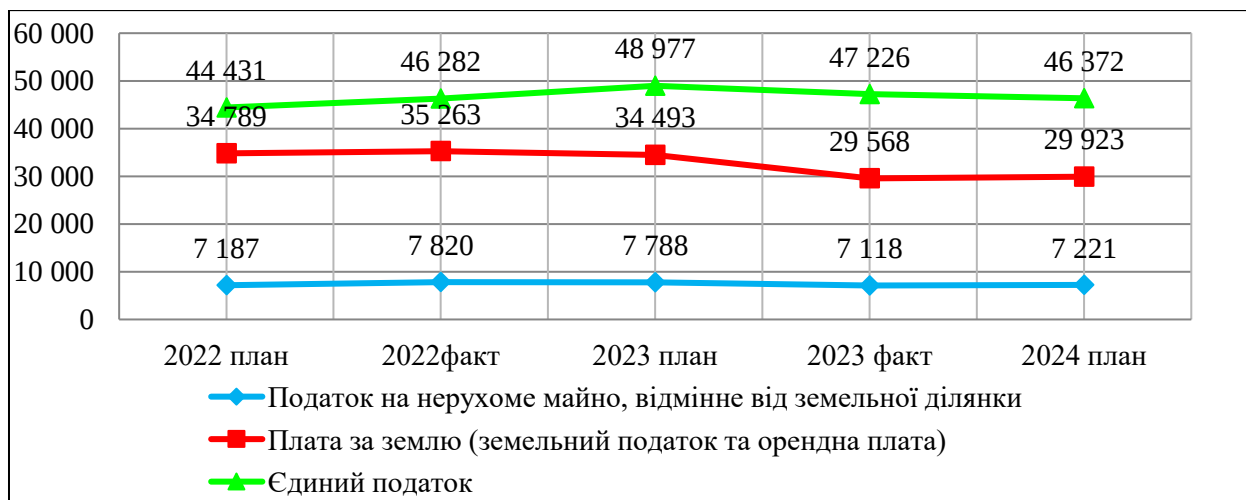

Рис.2.6. Динаміка обсягу та рівня виконання місцевих податків та зборів в Україні за 2022-2024рр., млн грн.

Джерело: [2]

Збір єдиного податку у 2022 році перевищив план на 4,2%, що свідчить про позитивну динаміку цього виду податку. Однак у 2023 році виконання склало 96,4%, що дещо менше очікуваного рівня, що може бути пов'язано з фінансовими труднощами малого бізнесу та частковим зниженням економічної активності через війну та інфляцію. Прогноз на 2024 рік передбачає стабільне, але помірковане виконання цього податку. У підсумку, аналіз динаміки виконання місцевих податків і зборів в Україні у 2022-2024 роках вказує на зниження ефективності збору податків в умовах економічної кризи та війни. Це вимагає адаптації нових підходів до адміністрування, зокрема посилення моніторингу платіжної дисципліни та підтримки місцевих підприємств (Табл 2.6.) [15].

Таблиця 2.6.

Динаміка результативності контрольно-перевірочної роботи податкових органів в Україні за 2019-2023 рр. (на місцевих рівнях)

№ з/п	Показник	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Донараховано, всього (млн. грн.)	6720,0	6692,4	5479,3	8519,9	14911,3
1.1.	Основний платіж	3719,1	3319,3	2669,5	4545,5	8518,4
1.2.	Частка в структурі донарахувань, %	55,3	49,6	48,7	53,4	57,1
1.3.	Штрафні санкції	2897,5	3224,6	2696,5	3496,3	5854,6
1.4.	Частка в структурі донарахувань, %	43,1	48,2	49,2	41,0	39,3
1.5.	Пеня	103,4	148,5	113,4	478,1	538,2
1.6.	Частка в структурі донарахувань, %	1,6	2,2	2,1	5,6	3,6
2.	Результати роботи щодо зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток					
2.1.	Кількість підприємств, на яких за результатами перевірок зменшено від'ємне значення об'єкта оподаткування, одиниць	4421	2827	1804	1112	1685
2.2.	Сума зменшеного від'ємного значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток, млн. грн.	4346,4	2595,1	2703,8	2033,8	7609,9
2.3.	Кількість підприємств, які внаслідок зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування стали прибутковими, одиниць	1206	1074	871	533	973
2.4.	Сума нарахованого податку на прибуток, млн. грн.	24,7	47,7	37,4	36,4	66,9
3.	Зменшено відшкодування з державного бюджету заявлених сум за ПДВ, млн. грн.	1780,7	2273,5	5849,6	6694,7	7382,3

Джерело: [2]

У 2023 році спостерігається значне зростання донарахованих сум (14 911,3 млн грн), що є майже вдвічі більше, ніж у 2019 році (6 720 млн грн). Основна частка донарахувань складається з основного платежу, який в 2023 році зріс до 8 518,4 млн грн, що є основним компонентом донарахувань на рівні 57,1%. Це вказує на посилення фокусу на основних податках. Однак доля штрафних санкцій та пені в структурі донарахувань залишається значною, хоча й зменшується у 2023 році до 39,3% для штрафних санкцій і 3,6% для пені [15].

У 2023 році нараховані суми податку на прибуток склали 66,9 млн грн, що є суттєвим збільшенням порівняно з 2022 роком (36,4 млн грн). Це може бути

пов'язано з високою кількістю підприємств, які стали прибутковими після зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування. Відповідно, кількість підприємств, що стали прибутковими завдяки цим зменшенням, досягла 973 одиниць у 2023 році. Зменшення відшкодування з державного бюджету заявлених сум за ПДВ у 2023 році досягло 7 382,3 млн грн, що свідчить про значне посилення контролю над податковими зобов'язаннями і зменшення надмірних відшкодувань. Зріст цієї цифри порівняно з 2022 роком (6 694,7 млн грн) свідчить про ефективність податкових перевірок і коригування сум, що відшкодовуються [22].

З 2015 року в Україні розпочалась реформа децентралізації, яка стала важливим кроком у покращенні ефективності управління на місцевому рівні. Одним із головних завдань цієї реформи є підвищення фінансової автономії громад, що включає в себе збільшення їхніх доходів, зокрема за рахунок місцевих податків і зборів. На початку реформи частка місцевих податків і зборів у загальних надходженнях складала лише 1,3%, однак після її реалізації цей показник зріс до 30%. У 2020 році Міністерство розвитку громад і територій України запропонувало подальші кроки фінансової децентралізації, серед яких надання місцевим органам влади більших повноважень у сфері управління податками та зборами.

Місцеві податки та збори є важливим джерелом фінансування для громад, зокрема для забезпечення розвитку інфраструктури, соціальних послуг та інших важливих програм. У багатьох країнах частка місцевих податків і зборів у загальних надходженнях місцевих бюджетів може досягати 60-70%. В Україні цей показник низький і складає близько 15%, що свідчить про значний потенціал для збільшення надходжень. Основну частину доходів складають майнові податки та єдиний податок, які разом утворюють більше 90% від усіх місцевих податків і зборів. Хоча інші види податків, такі як туристичний збір та збір за паркування транспортних засобів, ще не мають значного фіскального ефекту, вони потенційно можуть стати важливими джерелами надходжень для громад у майбутньому [22].

Згідно з даними таблиці 2.5, аналіз виконання місцевих податків і зборів за 2022-2024 роки вказує на певні виклики у процесі збору податків. У 2022 році загальний рівень виконання плану складав 104,2%, що свідчить про відносно високий рівень ефективності адміністрування. Однак у 2023 році спостерігається зниження виконання планових показників, зокрема за податком на нерухоме майно та платою за землю. Це можна пояснити складною економічною ситуацією, спричиненою війною та інфляційними процесами [15].

На тлі економічних труднощів також спостерігається певний позитив. Наприклад, збір єдиного податку в 2022 році перевищив план на 4,2%, що свідчить про відновлення діяльності малого бізнесу, попри кризу. Однак у 2023 році відбулося зниження виконання цього податку до 96,4%, що може бути пов'язано з тим, що деякі підприємства відчували труднощі через нестабільну економічну ситуацію [15].

Значне зростання донарахованих сум у 2023 році, яке склало 14 911,3 млн грн, свідчить про зростання кількості перевірок та виявлення порушень у сплаті податків. Основну частку донарахувань складають штрафні санкції, що відображає необхідність посилення моніторингу та контролю за податковою дисципліною на місцевому рівні [1].

Надання місцевим органам самоврядування додаткових повноважень в частині адміністрування місцевих податків і зборів є логічним кроком у процесі фінансової децентралізації, який сприятиме покращенню фіскальних результатів та зростанню місцевих бюджетів. Така реформа дасть можливість місцевим громадам ефективніше управляти своїми фінансами, підвищити рівень сплати податків і зборів, а також забезпечити більш справедливий і прозорий процес оподаткування. У той же час необхідно враховувати економічні виклики, такі як війна та інфляція, які можуть впливати на здатність платників податків виконувати свої зобов'язання, що потребує адаптації податкової політики та механізмів адміністрування [22].

Адміністрування та збір місцевих податків є важливою частиною фінансової системи України. Місцеві податки дозволяють органам місцевого

самоврядування забезпечувати сталий розвиток територіальних громад і стимулювати економічну активність. Однак процес їх адміністрування має свою специфіку, яка залежить від правової бази, та економічної ситуації в країні [25, с. 221].

Збір та адміністрування місцевих податків в Україні є важливим чинником для забезпечення фінансової стабільності місцевих громад. Однак існуючі проблеми, зокрема законодавчі недоліки, недостатня поінформованість громадян та технічні перешкоди, потребують вирішення. Впровадження сучасних електронних систем та удосконалення правового регулювання можуть значно підвищити ефективність збору місцевих податків, що, у свою чергу, матиме позитивний вплив на розвиток територіальних громад та економіку країни в цілому.

2.3. Проблеми та обмеження у сфері місцевого оподаткування

Місцеві податки є важливим елементом фінансової системи країни, забезпечуючи фінансування для розвитку місцевих громад і регіонів. В Україні ці податки мають вирішальне значення для наповнення місцевих бюджетів, що є основним джерелом фінансування для покращення інфраструктури, соціальних ініціатив, освіти та охорони здоров'я, а також підтримки місцевого бізнесу і стимулювання економічного зростання на рівні територіальних громад. Проте система місцевого оподаткування в Україні стикається з численними викликами та обмеженнями, що значно знижують її ефективність і можливості сприяти сталому розвитку.

Однією з основних проблем місцевого оподаткування є відсутність єдності в нормативно-правовій базі, що регулює цю сферу. Податкове законодавство, яке визначає правила встановлення місцевих податків та зборів, часто змінюється, іноді без достатнього часу для адаптації платників податків та органів місцевого самоврядування. Це може призводити до непорозумінь, адміністративних труднощів та навіть порушень з боку платників податків. У свою чергу, це

створює додаткові фінансові та організаційні навантаження для державних і місцевих органів влади, а також для самих громадян [19, с. 162].

Іншою важливою проблемою є нерівномірний розподіл податкових доходів між різними регіонами країни. Місцеві бюджети значною мірою залежать від ефективності збору податків на конкретних територіях. У той же час, економічна ситуація в різних областях України суттєво відрізняється, і деякі місцеві громади мають обмежені можливості для збору податків через низьку економічну активність або недостатній рівень інфраструктури. Це створює великий дисбаланс у забезпеченні місцевих громад фінансовими ресурсами, що негативно позначається на розвитку регіонів і рівні життя населення.

Системним недоліком місцевого оподаткування в Україні є чинний перелік місцевих податків і зборів не дозволяє врахувати особливості й потенціал соціально-економічного розвитку окремих територій і, відповідно, сприяти забезпеченню їх фінансової самодостатності [70. С 402]. Адже саме місцеві податки та збори формують базу дійсно власних доходів місцевих бюджетів, на відміну від закріплених загальнодержавних платежів.

Значною проблемою є також недостатня обізнаність населення та бізнесу про правила і механізми місцевого оподаткування. Низький рівень правової свідомості серед платників податків призводить до численних випадків несплати податків, неправомірного зменшення податкових зобов'язань або навіть уникнення сплати податків. Це, у свою чергу, не тільки шкодить державному бюджету, а й сприяє розвитку тіньової економіки, знижує рівень довіри до податкових органів і органів місцевого самоврядування [39, с. 154-155].

Ще однією суттєвою проблемою є технічні та організаційні труднощі, пов'язані з адмініструванням місцевих податків. Уряди місцевих громад часто не мають достатніх ресурсів і кваліфікованих кадрів для ефективного адміністрування податків, що призводить до зниження якості обслуговування платників податків, а також до відсутності належного контролю за своєчасною сплатою податків [19, с. 163]. Також варто зазначити проблему, пов'язану з неефективністю системи пільг і ставок місцевих податків. Часто органи

місцевого самоврядування намагаються стимулювати бізнес та соціальні групи шляхом надання податкових пільг, що, з одного боку, може бути корисним, але з іншого - призводить до значних недоотриманих надходжень до бюджету. Крім того, не виправдано низькі ставки або незбалансовані пільги можуть створити ситуацію, коли місцеві бюджети недоотримують достатніх коштів для реалізації ключових Проєктів розвитку.

І, зрештою, у умовах глобалізації та інтеграції України до міжнародних економічних структур місцеве оподаткування стикається з необхідністю адаптації до міжнародних стандартів і вимог. Цей процес потребує значних зусиль у реформуванні податкової системи, впровадженні нових підходів до адміністрування та збору податків, а також покращенні фінансової грамотності громадян і підприємств. Зважаючи на вищезазначені проблеми та обмеження, питання удосконалення місцевого оподаткування є важливим не тільки для держави, а й для розвитку громад та поліпшення економічної ситуації в Україні в цілому [19, с. 163-164].

Проте, попри наявність теоретичних засад і законодавчої підтримки, система місцевого оподаткування в Україні стикається з низкою серйозних проблем і обмежень, які обмежують її ефективність та здатність забезпечити належне фінансування потреб місцевих громад.

1. Невідповідність правового регулювання сучасним вимогам [39, с. 156].

Однією з основних проблем місцевого оподаткування в Україні є незадовільна правова база, яка не завжди відповідає потребам сучасного розвитку місцевих громад і територіальних громад. Законодавство в цій сфері постійно змінюється, що створює складнощі в його застосуванні, а також призводить до невизначеності в практиці адміністрування податків.

2. Нерівномірний розподіл податкових надходжень

Ще однією значною проблемою є нерівномірний розподіл податкових надходжень серед різних регіонів України. Місцеві бюджети значною мірою залежать від рівня економічної активності в конкретних територіях. Це призводить до того, що економічно розвинені регіони мають змогу залучати

більші податкові надходження, що дає їм можливість здійснювати ефективніші інвестиції в розвиток інфраструктури та соціальних послуг. В той же час, в регіонах з низьким рівнем економічного розвитку, таких як сільські місцевості або деякі області на сході та півдні країни, обсяг місцевих податків та зборів є значно меншим [39, с. 156-157].

Це призводить до значних дисбалансів у фінансуванні місцевих Проектів, а також до зниження якості соціальних послуг у менш розвинутих регіонах. У багатьох випадках рішення про ставки місцевих податків визначаються на державному рівні, що знижує гнучкість і можливість адаптації місцевих податкових систем до специфічних умов та потреб певних регіонів.

3. Проблеми адміністрування місцевих податків

Адміністрування місцевих податків є ще однією важливою проблемою, що перешкоджає ефективному збору податків. Місцеві органи влади часто не мають достатніх фінансових ресурсів для належного контролю за виконанням податкових зобов'язань, а також для ефективного збору податків [19, с. 165].

Серед найбільш поширених проблем адміністрування місцевих податків можна виділити відсутність єдиного електронного реєстру платників податків, що ускладнює контроль за своєчасністю сплати податків та ведення обліку. Крім того, часті зміни в податковому законодавстві призводять до того, що податкові органи не завжди встигають адаптувати свої процеси до нових вимог, що призводить до збоїв у процесі збору податків і виникнення непорозумінь з платниками податків.

4. Низький рівень правової обізнаності серед платників податків

Низький рівень правової обізнаності серед платників податків є ще однією серйозною проблемою. Багато громадян та підприємств не мають достатньої інформації щодо того, як правильно виконувати свої податкові зобов'язання, які пільги можуть бути застосовані, та як правильно взаємодіяти з органами місцевого самоврядування. Це веде до неефективного використання пільг, а також до численних порушень податкових зобов'язань. Однією з причин цієї проблеми є недостатнє інформування населення про нововведення в

законодавстві, податкові пільги та зміни в правилах адміністрування податків. Систематичне інформування громадян та бізнесу щодо основних положень місцевого оподаткування допомогло б знизити рівень порушень та стимулювати добровільну сплату податків [39, с. 159].

5. Проблеми із визначенням ставок та пільг

Встановлення ставок місцевих податків і зборів нерідко стає об'єктом політичних дискусій, що може призводити до їх нерівномірного розподілу. Хоча місцеві органи самоврядування мають певну автономію у визначенні ставок, вона часто обмежена державними вимогами. Це призводить до невідповідності податкових ставок економічним реаліям регіонів, що зменшує надходження до місцевих бюджетів, необхідних для розвитку. Також органи самоврядування нерідко надають пільги окремим категоріям населення чи підприємствам, що може суттєво скоротити доходи бюджету. У деяких випадках такі пільги є неефективними або необґрунтованими, створюючи додаткові труднощі для фінансування місцевих потреб [19, с. 166-167].

6. Тіньова економіка та ухилення від сплати податків

Тіньова економіка є однією з найбільших проблем місцевого оподаткування. У багатьох регіонах України існує значний рівень ухилення від сплати місцевих податків, що є результатом як недосконалості законодавства, так і низької податкової дисципліни. Уникнення сплати податків має серйозні наслідки для економіки країни. Це не тільки знижує надходження до місцевих бюджетів, але й сприяє розвитку нелегального бізнесу, що в свою чергу підриває довіру до державних інститутів та порушує економічну стабільність на місцях.

Таким чином, проблеми місцевого оподаткування в Україні є багатогранними і вимагають комплексного підходу до вирішення. Зміни в законодавстві, підвищення рівня правової обізнаності платників податків, поліпшення адміністрування податків та боротьба з тіньовою економікою є основними напрямками для реформування місцевого оподаткування. Для забезпечення ефективного збору податків та розвитку місцевих громад необхідно створювати сприятливі умови для бізнесу та громадян, підтримувати

економічне зростання та створювати прозорі механізми адміністрування податків, що дозволить максимально ефективно використовувати фінансові ресурси для розвитку місцевих громад.

Однією з основних проблем є недостатні повноваження органів місцевого самоврядування у процесі адміністрування місцевих податків. Місцеві органи влади мають обмежений доступ до необхідної інформації для ефективного збору податків, а також не завжди мають достатньо ресурсів для належного контролю за їх справлянням. Часто місцеві бюджети залежать від централізованих трансфертів, що обмежує їх фінансову автономію та здатність реагувати на зміни в економічній ситуації на місцях.

Ще однією проблемою є нерівномірне розподілення податкових надходжень між різними територіальними громадами. Наприклад, у великих містах, таких як Київ, спостерігається значне зростання надходжень від податків, у тому числі завдяки податку на прибуток банківських організацій, що дозволяє цим громадам демонструвати високі фінансові результати. Однак для менших громад такі податкові надходження можуть бути набагато меншими, що створює нерівність у фінансуванні публічних послуг і розвитку інфраструктури. Додатково, у сфері місцевого оподаткування існує проблема невідповідності між рівнем розподілу фінансових ресурсів і реальними потребами громад. Це особливо виявилось під час кризи, спричиненої повномасштабним вторгненням Росії в Україну, коли зниження надходжень до місцевих бюджетів в 2022 році призвело до фінансових труднощів у багатьох громадах [19, с. 170].

Проблеми з адмініструванням податків також пов'язані з відсутністю чіткої стратегії щодо розширення повноважень місцевих органів самоврядування. З огляду на ці проблеми, одним з можливих рішень є розширення повноважень місцевих органів самоврядування, що дозволить більш ефективно збирати податки, контролювати їх справляння та оперативно реагувати на зміни в економічній ситуації. Однак для цього необхідно забезпечити належний рівень підготовки кадрів, поліпшити інформаційне забезпечення та розвивати механізми контролю за виконанням податкових зобов'язань [39, с. 160-161].

Отже, місцеве оподаткування є важливим інструментом для забезпечення фінансової самостійності та розвитку місцевих громад. Однак, попри значний потенціал цього інструменту, наявні суттєві проблеми та обмеження, які ускладнюють ефективне функціонування системи місцевих податків і зборів в Україні. Однією з головних проблем є обмежені повноваження органів місцевого самоврядування у сфері адміністрування місцевих податків. Це зумовлюється недостатнім доступом до необхідної інформації, а також обмеженими ресурсами для ефективного контролю за їх справлянням. Незважаючи на те, що децентралізація дала певні результати, більшість місцевих органів влади все ще не мають достатнього рівня фінансової та адміністративної автономії для забезпечення стабільних надходжень до місцевих бюджетів.

Успішна реалізація заходів стосовно покращення виконання місцевих бюджетів потребує запозичення зарубіжного досвіду, обговорення наукових поглядів та, безперечно, активної підтримки як на центральному рівні, так і широкими громадськими колами. Вирішення проблем місцевих органів влади сприятиме розширенню економічної самостійності окремих територій України, що є ознакою розбудови демократичної та ринково-орієнтованої держави [66, с. 4].

Таким чином, для подолання проблем та обмежень у сфері місцевого оподаткування необхідно вжити цілий ряд заходів. Серед них можна виділити розширення повноважень місцевих органів самоврядування, удосконалення механізмів адміністрування податків, а також забезпечення рівних умов для розвитку територіальних громад незалежно від їхнього розміру та економічного потенціалу. Успішна реформа місцевого оподаткування дозволить не лише стабілізувати фінансову ситуацію на місцях, а й сприятиме покращенню якості життя громадян, підвищенню ефективності управлінських процесів та розвитку інфраструктури.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Перспективи вдосконалення правового регулювання є ключовим аспектом розвитку держави, оскільки ефективне правове забезпечення діяльності органів влади, бізнесу та захисту прав громадян прямо впливає на стабільність і процвітання країни. В умовах глобальних економічних, політичних і соціальних змін, що вимагають постійних законодавчих реформ і адаптацій, питання вдосконалення правового регулювання стає надзвичайно важливим.

Необхідність удосконалення правової системи зумовлена швидкими змінами в усіх сферах життя, зокрема в економічній, соціальній, екологічній та політичній сферах, а також інтеграцією України в європейське та світове правове співтовариство. У цих умовах система правового регулювання повинна бути гнучкою, адаптованою до нових реалій та орієнтованою на ефективне вирішення завдань, які постають перед державними органами, бізнесом і громадянами. Правове регулювання в Україні потребує суттєвих змін та вдосконалення, аби забезпечити не тільки дотримання законів, але й створення умов для сприятливого розвитку суспільства. Зокрема, слід зазначити важливість розвитку правових механізмів, які б гарантували стабільність, захист прав громадян, покращення інвестиційного клімату та оптимізацію діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування.

Процес удосконалення правового регулювання включає в себе як перегляд чинного законодавства, так і адаптацію нових норм до сучасних викликів. Поряд з цим, важливим аспектом є забезпечення ефективного механізму правозастосування, а також гармонізація національних норм із міжнародними стандартами і зобов'язаннями. Урахування цих факторів сприятиме не тільки покращенню правової системи, а й загальному розвитку країни в умовах глобалізації та інтеграції в міжнародне правове середовище [62, с. 295].

У Національній стратегії доходів до 2030 року зазначено, що адміністрування податків, які складають основні надходження до місцевих бюджетів, повністю належить до компетенції податкових органів. Це обмежує можливості органів місцевого самоврядування впливати на формування власних бюджетів, зокрема шляхом покращення адміністрування податків.

Існує кілька важливих проблем, що стосуються адміністрування місцевих податків. По-перше, не всі майнові об'єкти підпадають під оподаткування через відсутність їхнього відображення в державних реєстрах, що є основним джерелом інформації для обчислення податку на нерухоме майно та плати за землю. По-друге, адміністрування майнових податків є витратним, але не завжди ефективним у контексті наповнення бюджету. Так, податкові органи часто здійснюють адміністрування місцевих податків за залишковим принципом, що негативно позначається на результатах.

Збільшення доходів місцевих бюджетів можливе шляхом належного заповнення інформаційних баз даними про об'єкти оподаткування місцевими податками. Це вимагає розширення прав органів місцевого самоврядування, надаючи їм більші повноваження щодо адміністрування місцевих податків і зборів.

Оскільки адміністрування місцевих податків є лише частиною загальної системи податкових зобов'язань, важливо створити злагоджену систему, яка дозволить органам місцевого самоврядування ефективно адмініструвати місцеві податки, не порушуючи цілісність процесу адміністрування всіх податків. Також необхідно знизити бюрократичні бар'єри для платників податків, щоб уникнути зайвих навантажень, якщо адміністрування різних податків здійснюється різними контролюючими органами [62, с. 296].

Тому важливо врегулювати повноваження органів місцевого самоврядування та забезпечити синхронізацію їх дій з фіскальними органами, що дозволить створити ефективну систему адміністрування податків, яка сприятиме збільшенню надходжень до місцевих бюджетів [74] та підвищенню економічної спроможності місцевих громад.

З метою покращення управління місцевими податками та зборами, а також залучення органів місцевого самоврядування до цих процесів, було розроблено кілька законопроектів.

Одним з таких є законопроект Міністерства фінансів України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів». Основною метою цього законопроекту є надання місцевим органам самоврядування можливості адмініструвати місцеві податки та збори для підвищення їх сплати, покращення платіжної дисципліни та ефективнішого використання їхніх повноважень.

Ключові положення законопроекту включають:

1. Адміністрування місцевих податків та зборів здійснюється за рішенням сільської, селищної чи міської ради.
2. Органи місцевого самоврядування мають право використовувати податкову інформацію з різних джерел, проводити ідентифікацію платників податків, забезпечувати ведення обліку платників та об'єктів оподаткування, а також своєчасно виявляти об'єкти, з яких не сплачуються місцеві податки.
3. До компетенції місцевих рад пропонується включити адміністрування місцевих податків і зборів, а виконавчим органам додати відповідні повноваження.

Однак, норма щодо організації ідентифікації платників податків потребує додаткового обговорення, оскільки це складний процес, що потребує спеціальних технологій і кваліфікованих фахівців. Також виникає питання про розбалансованість системи, оскільки не всі громади можуть приймати відповідні рішення щодо адміністрування податків [62, с. 297].

Крім того, важливо доопрацювати норму щодо ведення обліку платників і об'єктів оподаткування, оскільки такий облік має бути комплексним і включати всі види обов'язкових платежів, а не тільки місцеві податки.

Ураховуючи ці фактори, вважається, що законопроект потребує значного доопрацювання, узгодження з органами місцевого самоврядування та необхідно забезпечити цілісність системи адміністрування податків. Однак наразі цей проект ще не подано до Верховної Ради України.

Що стосується іншого проекту, поданого в кінці 2022 року, «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення системи оподаткування місцевих податків і зборів», він пропонує використовувати оціночну вартість нерухомості для визначення бази оподаткування податком на нерухоме майно. Замість загальної площі об'єкта, як це є зараз, передбачається використання оціночної вартості для обчислення податку на нерухомість.

Однак, існують ризики, що запропонована система може призвести до корупційних дій при оцінці вартості нерухомості, а також неможливість передбачити вплив цього законопроекту на місцеві бюджети через відсутність необхідних даних. Тому, для ефективної реалізації цієї ініціативи необхідно розробити чіткий механізм оцінки нерухомого майна та здійснити фінансово-економічні розрахунки для оцінки впливу змін на бюджети та платників податків.

У підсумку, законодавчі ініціативи щодо вдосконалення адміністрування місцевих податків і зборів мають на меті підвищення ефективності управління фінансами на місцевому рівні та забезпечення більшої залученості органів місцевого самоврядування до цього процесу. Проект закону про адміністрування місцевих податків пропонує ряд суттєвих змін, серед яких надання органам місцевого самоврядування додаткових повноважень та відповідальності щодо адміністрування місцевих податків, що повинно сприяти покращенню платіжної дисципліни [62, с. 298].

Проте є певні аспекти, які потребують додаткового обговорення та вдосконалення, зокрема ідентифікація платників податків, ведення обліку та забезпечення цілісності системи адміністрування обов'язкових платежів. Також запропоновані зміни до Податкового кодексу України, які передбачають використання оціночної вартості нерухомого майна як бази для оподаткування, можуть викликати занепокоєння, зокрема через можливі корупційні ризики. У

загальному ж, законодавчі зміни є важливими для розвитку місцевого самоврядування та покращення фінансової дисципліни, однак вони потребують ретельного опрацювання з урахуванням усіх потенційних наслідків для місцевих бюджетів та платників податків.

Реформування місцевих податків є важливим компонентом загальної податкової реформи, що має на меті забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку на рівні місцевих громад. Проблеми, пов'язані з недостатністю місцевих бюджетів, низьким рівнем адміністрування податків, а також зниженням ефективності використання місцевих фінансових ресурсів, залишаються актуальними для багатьох країн світу, включаючи Україну. У цьому контексті дослідження світового досвіду реформування місцевих податків стає надзвичайно важливим для розуміння механізмів, які дозволяють підвищити ефективність місцевого оподаткування та фінансової автономії місцевих органів влади.

Узгодження відносин між державами і налагодження ефективних форм взаємодії до певної міри можуть забезпечити відкритість і прозорість сфери міжнародного економічного співробітництва. Сучасний світ функціонує і прогресує на засадах поступового входження у процес глобальної інтеграції, основними ознаками якої є наявність відповідних принципів та інституційних механізмів його розвитку [68, с. 371].

У більшості розвинутих країн світу система місцевих податків проходила через численні етапи реформування. Вони дозволили досягти більшої гнучкості у фінансуванні місцевих органів влади та поліпшення якості наданих місцевими громадами послуг. Однак, кожна країна обирає оптимальний шлях розвитку податкової системи, залежно від своїх економічних, політичних та соціальних особливостей. Наприклад, у країнах Європейського Союзу та Північної Америки місцеві органи влади мають значну фінансову автономію, що дозволяє їм адаптувати податкову політику до конкретних потреб місцевих громад. Водночас, у країнах, що розвиваються, процес реформування місцевих податків

часто є частиною ширших структурних змін, орієнтованих на децентралізацію та посилення фінансової самостійності регіонів [10, с. 56; 74].

Україна, в умовах децентралізаційної реформи, намагається інтегрувати найкращі практики зарубіжного досвіду у свою систему місцевого оподаткування. Зокрема, в Україні активно обговорюються питання надання місцевим органам влади більшого контролю над місцевими податками, а також удосконалення механізмів їх адміністрування та боротьби з податковими правопорушеннями. Однак в умовах економічної нестабільності та значного тиску з боку централізованої податкової системи, процес імплементації світових практик у національне законодавство є складним і потребує детального аналізу та врахування місцевих особливостей.

Дослідження світового досвіду реформування місцевих податків надає можливість виявити ключові фактори, які сприяють успішному розвитку податкової системи на місцевому рівні. Вивчення досвіду інших країн дає можливість знайти оптимальні шляхи для реформування системи місцевих податків в Україні, з урахуванням її особливостей, економічних реалій та соціальних потреб. Це дозволить не лише підвищити фінансову автономію місцевих органів влади, але й сприятиме сталому розвитку місцевих громад та покращенню якості життя громадян [10, с. 57-58].

Впровадження міжнародного досвіду в реформуванні місцевих податків в Україні є актуальним кроком для забезпечення фінансової автономії місцевих громад, підвищення ефективності адміністрування податкових надходжень та стимулювання регіонального розвитку. Україна стикається із завданням збалансувати централізоване та місцеве фінансування, одночасно створюючи прозору та справедливую систему місцевих податків. Розглянемо основні можливості адаптації ключових елементів міжнародного досвіду в українських умовах.

Один із головних уроків міжнародного досвіду - це важливість фіскальної децентралізації, що дозволяє місцевим органам влади самостійно розпоряджатися податковими надходженнями. В Україні вже розпочато

реформи децентралізації, але є потенціал для розширення повноважень громад у встановленні ставок податків.

Можливості імплементації міжнародного досвіду в Україні є значними, проте потребують врахування національних особливостей та адаптації під місцеві умови. Фіскальна децентралізація, реформа податку на нерухомість, впровадження цифрових технологій та механізмів вирівнювання можуть стати основою для створення ефективної системи місцевих податків. Успішне впровадження цих реформ сприятиме підвищенню фінансової незалежності громад, зменшенню регіональних диспропорцій і зміцненню економічної стабільності України.

ВИСНОВКИ

Місцеве оподаткування є невід'ємною складовою фінансової системи держави, яке забезпечує формування фінансових ресурсів для місцевого самоврядування. Воно включає податки та збори, що встановлюються органами місцевого самоврядування у межах законодавства, і є ключовим інструментом для забезпечення фінансової самостійності громад. Ми побачили, що багато науковців пропонують різні підходи щодо визначення сутності місцевого оподаткування, тому можемо зробити висновок, що місцеве оподаткування - це сукупність податків і зборів, що встановлюються та адмініструються органами місцевого самоврядування в межах чинного законодавства, з метою забезпечення фінансової автономії, виконання соціальних, економічних і адміністративних функцій на рівні територіальних громад. Також ми розглянули, що до місцевих податків належать такі податки як: податок на майно (податок на нерухоме майно, окрім земельних ділянок; транспортний податок, плата за землю), єдиний податок. Всі ці вище перелічені податки виконують певні функції: фінансова, регуляторна, соціальна, контрольна та стимулююча, а кожна з цих функцій сприяє забезпеченню ефективного використання ресурсів, розвитку економіки, покращенню якості життя громадян та забезпеченню стабільності на місцевому рівні.

Також нами було досліджено нормативно-правову базу місцевого оподаткування в Україні, яка важливим елементом податкової системи країни, і забезпечує фінансову стабільність місцевих бюджетів та ефективне управління фінансами на місцевому рівні. Основою регулювання виступає Податковий кодекс України, який визначає перелік місцевих податків і зборів, порядок їх встановлення, адміністрування та сплати. Незважаючи на постійне вдосконалення законодавства, актуальною залишається проблема його нестабільності та невідповідності сучасним економічним викликам.

На наш погляд, важливим завданням є забезпечення прозорості, передбачуваності та системності нормативної бази, що сприятиме зміцненню фінансової автономії місцевого самоврядування і стабільному розвитку регіонів.

Згідно нашого аналізу, можемо сказати, що місцеве оподаткування відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової незалежності та стабільності місцевих бюджетів, що є основою для самостійного розвитку громад. Наше дослідження свідчить, що доходи від місцевих податків і зборів забезпечують територіальні громади, обласні та районні бюджети необхідними ресурсами для фінансування соціальних послуг, утримання інфраструктури, функціонування освітніх і медичних закладів, а також реалізації програм економічного розвитку. Це сприяє покращенню якості життя населення та ефективнішому виконанню функцій місцевого самоврядування.

Розглянувши розділ 2, ми маємо можливість побачити, як зросли доходи територіальних громад з 21.3 млрд грн у 2019 році до 285,1 млрд грн у 2023 році. І можемо зробити висновок, що зростання зумовлене процесом децентралізації, коли громадам передавали більше повноважень та фінансових ресурсів для підтримки місцевих програм та проєктів розвитку. Також згідно даних аналізу у вищесказаному, ми бачимо, що найбільшу частку надходжень забезпечують податок на майно та єдиний податок, які разом утворюють більше 90% від усіх місцевих податків і зборів, і які залишаються ключовими джерелами фінансової підтримки місцевих бюджетів.

Динаміка місцевих податків демонструє тенденцію до поступового зростання завдяки децентралізації, реформам у сфері оподаткування та покращенню адміністрування. Водночас стабільність надходжень залежить від економічного стану регіонів, зміни законодавства і впровадження пільгових режимів оподаткування. Хоча інші види податків, такі як туристичний збір та збір за паркування транспортних засобів, ще не мають значного фіскального ефекту, вони потенційно можуть стати важливими джерелами надходжень для громад у перспективі.

Нами було вивчено та опрацьовано адміністративне справляння місцевих податкових надходжень, а також з'ясовано їх особливості. Так як була проведена реформа децентралізації, місцевим органам самоврядування надано додаткових повноважень в частині адміністрування місцевих податків і зборів, а це є логічним кроком, який сприятиме покращенню фіскальних результатів та зростанню місцевих бюджетів. Ми вважаємо, що така реформа дасть можливість місцевим громадам ефективніше управляти своїми фінансами, підвищити рівень сплати податків і зборів, а також забезпечити більш справедливий і прозорий процес оподаткування, при цьому потрібно враховувати економічні виклики, такі як війна та інфляція, які можуть впливати на здатність платників податків виконувати свої зобов'язання.

Отже, збір та адміністрування місцевих податків є ключовими для фінансової стабільності громад в Україні. Проте наявні проблеми, такі як законодавчі недоліки, недостатня поінформованість громадян і технічні труднощі, потребують вирішення. Впровадження сучасних електронних систем та удосконалення правового регулювання можуть значно підвищити ефективність збору податків, що позитивно вплине на розвиток територіальних громад та економіку країни.

Також ми розглянули досить важливі проблеми розвитку, місцевого оподаткування, вони включають такі важливі аспекти як:

- Нестабільність законодавства: Часті зміни в податкових нормах ускладнюють процес адміністрування податків і зборів, створюючи правову невизначеність та ускладнюючи прогнозування доходів місцевих бюджетів.
- Низька ефективність адміністрування: Погана організація процесу збору податків, неефективне застосування сучасних технологій та недостатня кваліфікація працівників ведуть до значних втрат у доходах і зниження рівня контролю.

- Недостатня інформованість громадян: Багато платників податків не мають необхідної інформації щодо своїх обов'язків та прав, що сприяє ухиленню від сплати податків і знижує ефективність податкової системи.
- Неузгодженість між державними та місцевими органами: Обмежена автономія місцевих органів самоврядування у визначенні податкових ставок і зборів, а також постійні втручання з боку держави, не дають змоги ефективно враховувати специфіку розвитку різних регіонів.

Аналізуючи ці проблеми, хочеться сказати, що їхнє вирішення потребує удосконалення законодавчої бази, модернізації системи адміністрування податків, підвищення рівня поінформованості громадян і забезпечення більшої фінансової автономії місцевих органів самоврядування.

З огляду на опрацьований нами матеріал в 3 Розділу ми представили напрями вдосконалення місцевого оподаткування:

- Удосконалення законодавства: Потрібно забезпечити стабільність податкового законодавства, скоротити зміни і узгодити національні та місцеві норми для зменшення правової невизначеності та підвищення прозорості.
- Фінансова автономія місцевих органів: Розширення повноважень місцевих органів у встановленні податкових ставок дозволить краще враховувати потреби регіонів та ефективніше використовувати ресурси.
- Модернізація адміністрування: Впровадження електронних систем зменшить адміністративне навантаження, підвищить прозорість та знизить корупцію.
- Інформованість громадян: Підвищення поінформованості платників податків через інформаційні ресурси та навчальні кампанії допоможе зменшити ухилення від сплати.
- Оптимізація пільг: Перегляд податкових пільг, щоб вони не призводили до значних втрат для бюджетів, і забезпечення їх цільового використання.

- Контроль за податковими зобов'язаннями: Впровадження ефективного контролю та моніторингу допоможе зменшити ухилення від податків і забезпечити стабільність доходів місцевих бюджетів.
- Податкова культура: Підвищення довіри до податкової системи через роз'яснювальні роботи сприятиме добровільній сплаті податків та поліпшенню взаємодії з місцевими органами влади.

Ці напрями сприятимуть створенню більш ефективної, прозорої та стабільної системи місцевого оподаткування, що буде відповідати потребам розвитку громад і регіонів України.

Оскільки Україна зазнає швидких змін в усіх сферах життя, зокрема в економічній, соціальній, екологічній та політичній сферах, то її правова система повинна бути гнучкою, адаптованою до нових реалій та орієнтованою на ефективне вирішення завдань, які постають перед державними органами, бізнесом і громадянами.

Досліджуючи досвід і практику реформування місцевого оподаткування зарубіжних країн, ми можемо зробити висновок, що Україна має такі можливості імплементації в Україні: по-перше це розширення місцевої автономії. Тобто надання місцевим органам більшої самостійності у визначенні податкових ставок і зборів дозволить регіонам ефективніше реагувати на свої фінансові потреби. Впровадження електронних систем, тобто створення електронних платформ для адміністрування місцевих податків допоможе знизити корупційні ризики і зробить систему більш прозорою. Водночас, освітні кампанії для громадян для підвищення рівня поінформованості платників податків через електронні ресурси та навчання зменшить кількість порушень та підвищить рівень довіри до податкової системи. До того ж диференціація податкових ставок, а саме встановлення більш гнучкої системи ставок для місцевих податків, враховуючи особливості кожного регіону, допоможе забезпечити рівномірний розвиток територіальних громад.

В умовах децентралізаційної реформи Україна прагне впровадити найкращі міжнародні практики у систему місцевого оподаткування. Однак через

економічну нестабільність і сильний вплив централізованої податкової системи процес адаптації цих світових практик до національного законодавства є складним і потребує ретельного аналізу з урахуванням місцевих особливостей. Загалом, запозичення позитивного досвіду зарубіжних країн та його адаптація до умов України може значно покращити систему місцевого оподаткування, забезпечити більшу фінансову автономію громад та сприяти економічному розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз місцевих бюджетів в Україні за 2023 рік. URL : <https://decentralization.ua/news/17747> (Дата звернення: 11.11.2024).
2. Аналіз місцевих бюджетів за 2023 рік. URL : <https://hromady.org/analiz-miscevix-byudzhativ-za-2023-rik/> (Дата звернення: 11.11.2024).
3. Атаманчук Н. І. Місцеві податки і збори в Україні: сучасний стан та перспективи реформування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2015. С. 102-105.
4. Балашова, О. В. Податкова система : посібник / О. В. Балашова, Г. О. Роганова. Краматорськ : ДДМА, 2022. 259 с.
5. Бачо Р. Й., Потоки Г. Ф., Иллар Е. Й. Оцінка податкоспроможності місцевих бюджетів в регіонах України в умовах децентралізації. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2020. Вип. 16. Т. 1. С. 111–122.
6. Блажевич В. Місцеві податки і збори: особливості, світовий та український досвід встановлення і справляння місцевих податків. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 1. С. 95–99.
7. Бойко В. П. Суспільна децентралізація місцевих податків в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. 2020. Т. 25. Вип. 5. С. 22–26.
8. Бокій О.В. Проблеми справляння туристичного збору в Україні. V-та Міжнар. наук.-практ. конф. студентів і молодих учених «Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах» (м. Бердянськ, 27-28 січня 2016р.). Бердянськ : ФОП Ткачук О. В., 2022. 262 с.
9. Бондарук Т.Г. Зарубіжний досвід використання місцевих податків. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. № 5(84). С. 42–26.
10. Бондарук Т.Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2023. № 1. С. 56–66.

11. Боровик П. М., Гузар Б. С., Приблуда О. О. Роль місцевого оподаткування у формуванні дохідної бази локальних бюджетів. *Ефективна економіка*. 2019. №12. С. 48-53.
12. Боровик П., Колотуха С., Бечко В. Проблеми адміністрування та напрями вдосконалення механізму справляння єдиного податку в Україні. *Науково-практичний журнал «Бухгалтерський облік і аудит»*. 2017. № 2. С. 14.
13. Боровик П.М., Гузар Б.С., Лиса Н.В. Місцеві збори в Україні: особливості справляння та перспективи подальшого розвитку. *Молодий вчений*. 2019. № 12.
14. Вдовічева Л. І. Податковий суверенітет і податкова юрисдикція держави: співвідношення понять. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2017. Вип. 427. С. 89-94.
15. Виконання доходів місцевих бюджетів в Україні за 2023-2024 рр. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetyv> (Дата звернення: 11.11.2024).
16. Вишневська Н. Бюджетна політика: регіональний аспект : монографія / Н. Вишневська. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2017. 244 с.
17. Владимиров К. М. Місцеві фінанси : навч. посібник / К. М. Владимиров, Н. І. Чуйко, О. Ф. Рогальський. Херсон : Олді-плюс, 2022. 352 с.
18. Волохова І. С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. № 23(2). С. 50-53.
19. Волохова М. П. Сучасний стан та напрями вдосконалення справляння місцевих податків і зборів України / М. П. Волохова // *Економічні інновації*. 2023. Вип. 57. С. 162-171.
20. Гетьман К. О. Правова природа фіскальної функції податку: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 191 с.
21. Дем'янчук О.І. Плата за землю як важливе джерело доходів місцевих бюджетів України та недоліки у його застосуванні. *Наукові записки*

- Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І.Д. Пасічник, О.І. Дем'янчук. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2022. Випуск 34. С. 114–117.
22. Динаміка податкових надходжень по областях за 2023 рік. URL : <https://www.tourism.gov.ua/blog/dinamika-podatkovih-nadhodzhen-po-oblastyah-za-2023-rik> (Дата звернення: 11.11.2024).
23. Діагностика системи місцевого оподаткування України: аналітичні підсумки. URL : <https://u-lead.org.ua/news/286> (Дата звернення: 11.11.2024).
24. Дідур С. В., Глухова В. І., Водолазська О. І. Формування податкових доходів місцевого бюджету на основі кореляційно-регресійного аналізу. *Інтернаука*. Серія «Економічні науки». 2023. № 10. С. 148–152.
25. Дуб А. Р., Мединська Т. В. Податкова політика в умовах війни та її вплив на формування доходів місцевих бюджетів. *Проблеми економіки*. 2023. № 4. С. 214–221.
26. Думчиков М.О. Теоретичні засади історичного аспекту розвитку та формування системи місцевих податків та зборів. Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення стабільності та 95 безпеки суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 21-22 травня 2015 р. / За ред.: А.М. Куліша, М.М. Бурбики, О.М. Резніка. Суми: СумДУ, 2015. С. 109-111.
27. Задорожня Л.А. Регулятивна ефективність персонального прибуткового податку: приклад України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Ірпінь, 2019. 293 с.
28. Захаркіна Л.С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України. *Науковий вісник International Scientific Journal «Internauka» Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. №19. С. 125-129.
29. Західна О., Бундз Н. Аналіз дохідної частини місцевих бюджетів України в умовах воєнного стану. *Економічні науки*. 2022. №12(112). С. 84-91.
30. Ібатулліна А. В. Розвиток місцевого оподаткування в Україні. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». 2020. С. 34-41.

31. Іваненко В. О. Місце та роль місцевих податків у забезпеченні місцевого самоврядування. *Фінанси України*. 2022. №4. С. 32-34.
32. Іванюк В.Е. Модернізація системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2019. 282 с.
33. Калустян Я.В. Оцінка систем місцевого оподаткування зарубіжних країн. *Інноваційна економіка*. 2022. № 11. С. 200-205
34. Крупка М. І., Замасло О. Т. Формування стратегії розвитку та перспективи адаптації податкової системи України до законодавства ЄС. Збірник тез доповідей III Всеукр. міжвуз. наук.-практ. конференції «Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових трансформацій», Вінниця 16-17 лютого 2016 р. Вінниця: Книга-Вега, 2016. Т. 1. С. 23–28.
35. Кузьменко О. В., Чорна В. Г. Особливості сплати підприємствами місцевих податків під час дії правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2023. Вип. 78. Ч. 2. С. 54–59.
36. Лаврів М. Б. Місцеві податки і збори як атрибут фінансової автономії органів місцевого самоврядування. *Регіональна економіка*. 2013. № 3. С. 197-207.
37. Лобачева І. Ф. Місцеві податки і збори: їх роль у формуванні місцевих бюджетів. *Подільський вісник*. 2021. №3(19). С. 18-24.
38. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України. *Фінанси України*. 2020. № 9. С. 14–19.
39. Лучка А. Актуальні проблеми забезпечення самостійності органів місцевого самоврядування в питаннях формування дохідної частини місцевих бюджетів. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і суспільних трансформацій : монографія / за ред. О. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ ; «Економічна думка», 2021. 375 с.
40. Лютий І.О., Іванюк В.Е. Оподаткування доходів фізичних осіб та місцеві фінанси: суперечності й перспективи їх розв'язання. *Вісник Київського*

національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2018. № 1(196). С. 53–59.

41. Майстренко О. Податок на нерухоме майно як додаткове джерело наповнення місцевих бюджетів. *Право України*. 2019. №10. С. 118-124.

42. Маркова Л. Г., Хмельницька В. Б. Місцеві податки і збори як чинник формування доходів місцевих бюджетів. *Вісник ДДФВ. Економічні науки*. 2019. №1. С. 93-101.

43. Найдьонов В., Махмудов О. Про реформування податкової системи. *Економіка України*. 2020. № 1. С. 78–83

44. Нікітіна Л. О. Правові засади формування місцевих бюджетів: дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2014. 207 с.

45. Петик Л. О., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Роль місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України. *Економічний вісник*. Серія «Фінанси, облік, оподаткування». 2021. № 8. С. 85–94.

46. Письменний В. В. Актуальні проблеми формування фінансової бази місцевого самоврядування. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: II Міжнар. наук.-практ. конференція молодих вчених*. Тернопіль, 24–25 лютого 2021 р. Тернопіль: Економічна думка, 2021. Ч. 2. С. 155-158.

47. Письменний В. В. Місцеве оподаткування в умовах реформування податкової системи України : монографія. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка», 2021. 196 с.

48. Податкова політика держави. Ще один великий компроміс / за заг. ред. К. І. Швабія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 62 с.

49. Податкова система: Навчальний посібник. [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.

50. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Зі змінами та доповненнями від № 3878-IX від 18.07.2024.

51. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно: Закон України № 3050-IX від 11.04.2023.
52. Парубець О.М., Прокопенко О.О., Кулінченко Є.М. Еволюція розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*, 2021. № 3(52). С. 298-302.
53. Сабадаш Н. О. Податкові повноваження органів місцевого самоврядування: нормативне закріплення та практика реалізації цих повноважень. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 3. С. 68–73.
54. Саєнко О. Р., Конєва А. В. Податкові надходження як складник дохідної частини органів місцевого самоврядування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 1. С. 38–42.
55. Самусевич Я. В. Реформування податкової системи України в умовах податкової конкуренції: дис. ... канд. Екон. наук: 08.00.08. Укр. акад. банк. Справи. Суми, 2015. 323 с.
56. Сорока Р. С. Фіскальна роль місцевих податків і зборів у системі доходів місцевих бюджетів України. *Соціально-правові студії*. 2019. №2(4). С. 88- 95.
57. Сошка Н. В. Особливості реалізації податкової політики місцевих органів влади у зарубіжних країнах. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2019. №112. С. 52-55.
58. Ставки місцевих податків та зборів. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/stavki-mistsevih-podatkiv-ta-zboriv/> (Дата звернення: 11.11.2024).
59. Станкус Т., Крот. Ю., Місцеві податки і збори. : Фактор, 2017. 80 с.
60. Сторонянська І. З., Беновська Л. Я. Економіка регіонів в умовах коронакризи: тенденції розвитку та їх вплив на податкові доходи місцевих бюджетів. *Економіка України*. 2021. № 5. С. 59–77.
61. Хатнюк Н. С. Актуальні питання запровадження нових місцевих податків та зборів: правовий аспект. *Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та*

приватного права. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. С. 185-193.

62. Шалімов В. В. Напрямки підвищення ефективності системи місцевого оподаткування на Україні. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки. 2019. №16(2). С. 294-299.

63. Шаповал В. О. Інститут місцевих податків та зборів в Україні: правові засади та тенденції розвитку. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. №3. С. 103-105.

64. Швабій К. Трансформація персонального прибуткового податку в Україні. *Економічний вісник*. Серія : фінанси, облік, оподаткування. 2019. Випуск 3. С. 48–58.

65. Василевська Г. Економічні засади теорії податкового адміністрування в Україні. *Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету*. 2008. Вип. 3. С. 76

66. Шулюк Б.С. Проблеми виконання місцевих бюджетів України. 2017. №3. С. 3-4.

67. Крисоватий А., Томнюк Т. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації: монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2012. 212 с.

68. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку : моногр. / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Крисоватого. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 460 с.

69. Інституційний репозиторій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка вітає вас! Інституційний репозиторій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.
URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49195/1/Ivashchenko_O_et_MSJ_2024_FEU.pdf (дата звернення: 04.12.2024).

70. Регіональна фіскальна політика: теоретичні засади та практичні доміанти реалізації в Україні : монографія / за ред. д.е.н., проф. А.І. Крисоватого. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 402 с.

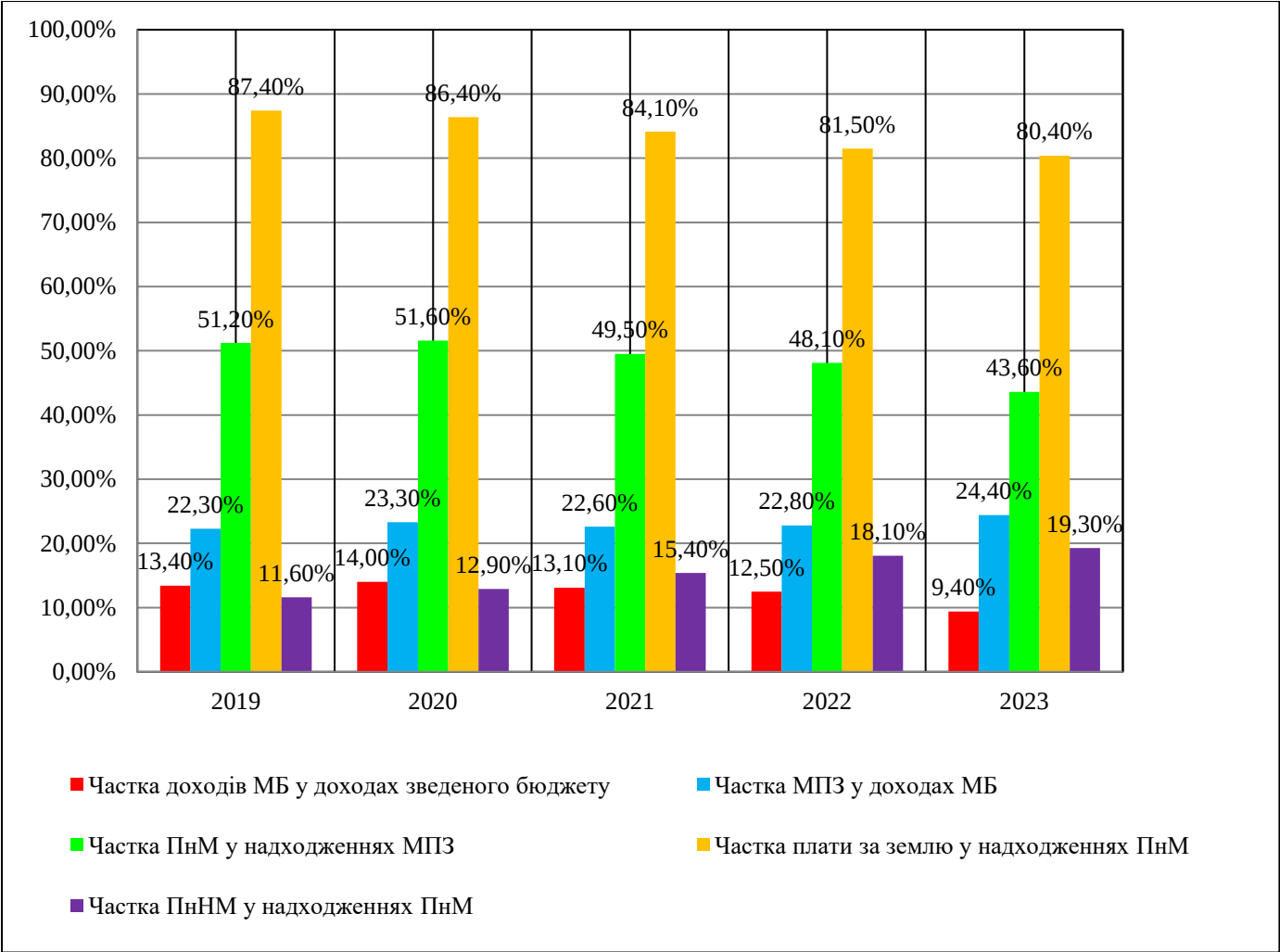
71. О. Кириленко. Місцеві бюджети в економічній системі держави. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2002. – 451 с.
72. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізима Т., Березька К., Кізима А. Функціонування бюджетів участі: сучасний стан, тенденції модернізації та моделювання в умовах реформування публічних фінансів. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 4. С. 8–27
73. Vasylevska H., Pozdieieva K., Ivashchenko O., Shapoval O., Kurtsev K. Budgetary fund management in resourceconstrained environments: Financing strategies. *Multidisciplinary Science Journal*. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49195/1/Ivashchenko_O_et_MSJ_2024_FEU.pdf (дата звернення: 04.10.2024)
74. Osatiuk A., Riabtsev D., H., Kucher G., Dereza V. Financial Instruments and Their Role in Attracting Investments. *International Journal of Religion*. URL: <https://ijor.co.uk/ijor/article/view/5435> (дата звернення: 22.11.2024)

ДОДАТКИ

Додаток А

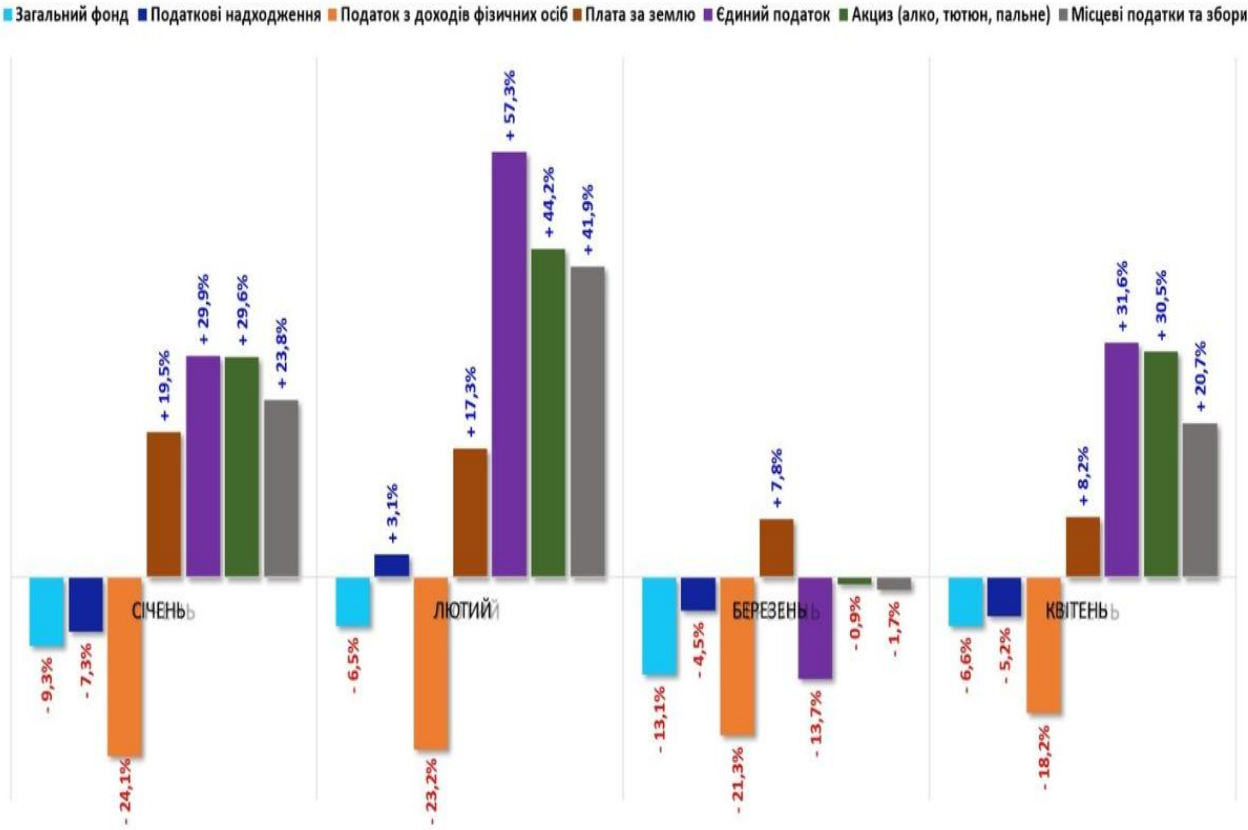
Динаміка структури доходів місцевих бюджетів у 2019-2023 роках

Рік	Частка доходів МБ у доходах зведеного бюджету	Частка МПЗ у доходах МБ	Частка ПнМ у надходженнях МПЗ	Частка плати за землю у надходженнях ПнМ	Частка ПнНМ у надходженнях ПнМ
2019	13,4%	22,3%	51,2%	87,4%	11,6%
2020	14,0%	23,3%	51,6%	86,4%	12,9%
2021	13,1%	22,6%	49,5%	84,1%	15,4%
2022	12,5%	22,8%	48,1%	81,5%	18,1%
2023	9,4%	24,4%	43,6%	80,4%	19,3%

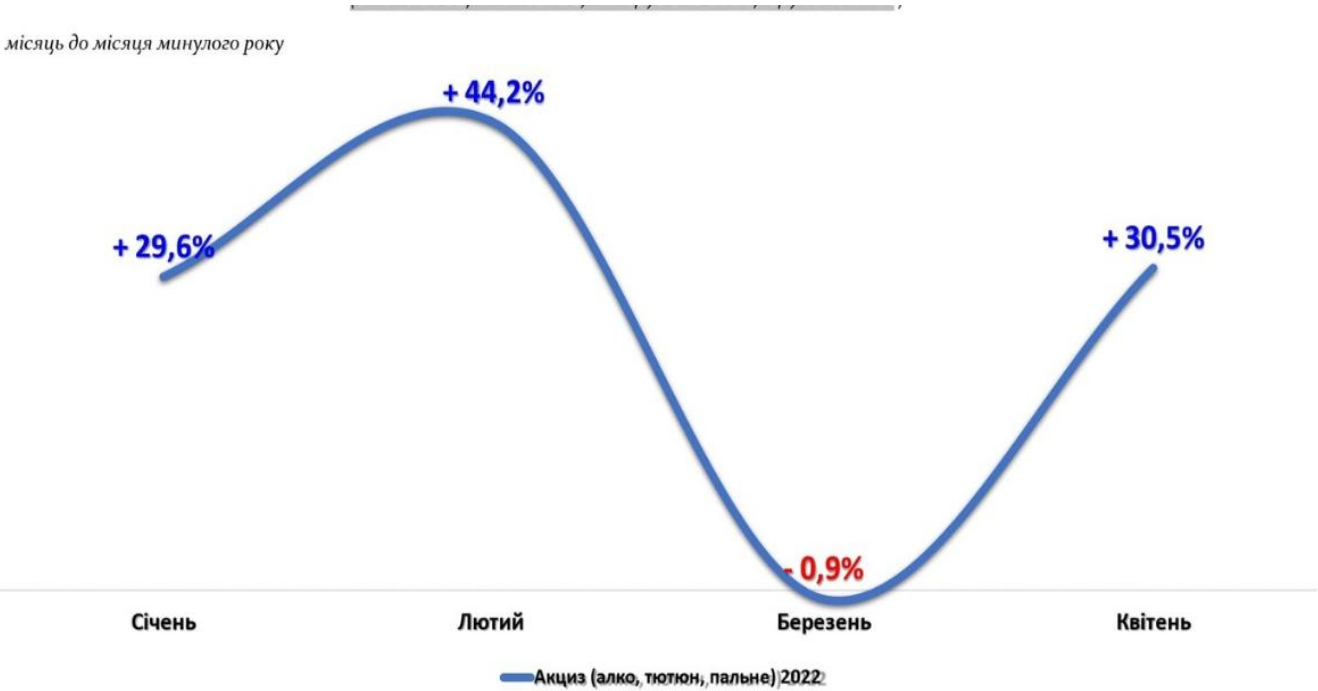
Додаток Б

Динаміка основних надходжень до місцевих бюджетів 2023-2024 рр.

Додаток В

Динаміка основних надходжень з акцизного податку до місцевих бюджетів 2022-2024 рр.

Додаток Г

Доходи зведеного бюджету України за статтями доходів в 2024 р.

на 1.10.2024	Код бюджетної класифікації	Доходи	
Усього (без урахування міжбюджетних трансфертів)		2503269,4	100.00%
Податкові надходження	10000000	1517715,7	60.63%
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	11000000	634629,2	25.35%
Податок на доходи фізичних осіб	11010000	413742,0	16.53%
Податок на прибуток підприємств	11020000	220887,2	8.82%
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	13000000	44647,1	1.78%
Внутрішні податки на товари та послуги	14000000	710448,1	28.38%
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	14020000	74681,9	2.98%
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	14030000	84509,1	3.38%
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	14060000	197629,8	7.89%
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	14070000	342323,8	13.68%
Місцеві податки та збори	18000000	87734,0	3.50%
у т.с. Єдиний податок	18050000	50173,5	2.00%
Інші податки та збори	19000000	4277,2	0.17%
Неподаткові надходження	20000000	706999,2	28.24%
Доходи від власності та підприємницької діяльності	21000000	117724,6	4.70%
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної діяльності	22000000	15893,6	0.63%
Інші неподаткові надходження	24000000	46493,1	1.86%
Власні надходження бюджетних установ	25000000	526887,9	21.05%
Доходи від операцій з капіталом	30000000	3797,2	0.15%
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	42000000	273893,5	10.94%
Цільові фонди	50000000	863,7	0.03%